Édouard Levé

İntihar*

Türkçesi: Orçun Türkay

*SEL

İNTİHAR*

ÉDOUARD LEVÉ, 1 Ocak 1965'te doğdu, 15 Ekim 2007'de intihar etti. École supérieure des sciences économiques et commerciales'de işletme okudu. 1991'de resim yapmaya başladı. Soyut resimler yaptıktan sonra bu sanat dalından tamamen vazgeçerek tablolarını yaktı. 1995'te çıktığı iki aylık Hindistan seyahatinden sonra fotoğrafla ilgilenmeye başladı. Çektiği fotoğraflar önemli dergilerde yer aldı ve bu fotoğraflardan yaptığı seçkiler on kitapta yayımlandı. Dört anlatı yayımlayan yazarın *Otoportre* adlı yapıtı da yayın programımızdadır.

*SEL YAYINCILIK / ROMAN

*SEL YAYINCILIK
Piyerloti Cad. 11 / 3 Çemberlitaş - İstanbul
Tel. (0212) 516 96 85

http://www.selyayincilik.com
E-mail: halklailiskiler@selyayincilik.com

SATIŞ - DAĞITIM:
Çatalçeşme Sokak, No: 19, Giriş Kat
Cağaloğlu - İstanbul
E-mail: siparis@selyayincilik.com
Tel. (0212) 522 96 72 Faks: (0212) 516 97 26

*SEL YAYINCILIK: 649
ISBN 978-975-570-665-8

İNTİHAR
Édouard Levé
Roman

Türkçesi: Orçun Türkay

Özgün Adı:
Suicide

© P.O.L éditeur, 2008
© Sel Yayıncılık, 2013

Genel Yayın Yönetmeni: İrfan Sancı
Kapak tasarımı ve teknik hazırlık: Gülay Tunç

Birinci Baskı: Mart 2014
İkinci Baskı: Nisan 2015

Baskı ve Cilt: Yaylacık Matbaası
Fatih Sanayi Sitesi, 12/197-203
Topkapı-İstanbul, 567 80 03

Sertifika No: 11931

Édouard Levé

İntihar

Roman

Türkçesi: Orçun Türkay

Ağustos ayında bir Cumartesi günü, üstünde tenis giysileri, yanında karın, evinden çıkıyorsun. Bahçenin ortasına geldiğinizde, raketini evde unuttuğunu söylüyorsun ona. Almaya gidiyorsun, ama girişteki, raketini genelde koyduğun dolaba yönelmek yerine, mahzene iniyorsun. Karın bunun farkında değil, dışarıda bekliyor, hava güzel, güneşin tadını çıkarıyor. Birkaç saniye sonra, bir silah sesi duyuyor. Eve koşuyor, adını haykırıyor, mahzene giden merdivenlerin kapısının açık olduğunu görüyor, inince seni buluyor. Önceden özenle hazırladığın tüfekle başına ateş etmişsin. Masanın üstünde, sayfası açık bir çizgi roman bırakmışsın. Ne yapacağını şaşıran karın masaya dayanıyor, kitap o bunun son mesajın olduğunu anlayamadan kapanıp düşüyor.

O eve hiç gitmedim. Yine de bahçesini, giriş katını, mahzeni biliyorum. Sahneyi kafamda yüzlerce kez canlandırdım, hep aynı dekorlarla, bana intiharını anlattıklarında gözümün önüne geliverenlerle. O ev bir sokağın üstündeydi, bir çatısı vardı, bir de arka cephesi. Ama bunların hiçbiri yok. Güneşin altında, son kez çıktığın, karının seni beklediği bahçe var. Silah sesini duyunca koştuğu cephe var. Raketin, mahzen kapısıyla merdivenin bulunduğu giriş var. Son olarak da, cansız bede-

ninin yattığı mahzen var. Bedenine hiçbir şey olmamış gibi. Bana söylendiğine göre, kafatasın parçalanmamış. Bir maçtan sonra çimlerin üstüne uzanıp dinlenen genç bir tenisçiyi andırıyorsun. Yirmi beş yaşındasın. Artık ölüm üstüne benden daha çok şey biliyorsun.

Karın bir çığlık atıyor. Onu duyacak kimse yok senden başka. Evde yalnızsınız. Ağlayarak üstüne atlıyor, hem sevgi hem de öfkeyle göğsüne vuruyor. Sarılıp konuşuyor seninle. Hıçkıra hıçkıra ağlayarak üstüne kapanıyor. Elleri mahzenin soğuk, nemli tabanında kayıyor. Parmaklarını yere sürtüyor. On beş dakika öylece kalakalıyor, bedeninin soğumaya başladığını hissediyor. Telefon sesiyle o kendinden geçmiş hali dağılıyor biraz. Kendinde yukarı çıkacak gücü buluyor. Arayan tenis oynamak için sözleştiğiniz kişi. "Alo, ne oldu? Gelmiyor musunuz?" "Öldü. Öldü" diye yanıtlıyor.

Sahne burada bitiyor. Cesedini kim kaldırdı? İtfaiyeciler mi, polis mi? Bu intihar süsü verilmiş bir cinayet de olabileceğine göre, adli tabip otopsi yaptı mı? Soruşturma oldu mu? Bunun cinayet değil de intihar olduğuna kim karar verdi? Karını sorguladılar mı? Onunla nazikçe mi konuştular, yoksa bir şüpheli gibi mi? Senin ölümüne bir de kendisinden kuşkulanılmasının acısı mı eklendi?

Karını bir daha görmedim, çok tanımıyordum zaten. Olsa olsa dört beş kez karşılaşmışımdır. Evlendiğiniz sırada, seninle görüşmez olmuştuk. Yüzü gözümün önünde. Yirmi yıldır hiç değişmedi o yüz. Kendisini en son nasıl gördüysem, kafamda hâlâ öyle. Bellek de fotoğraflar gibi donduruyor anıları.

Üç evde yaşadın. Annen sana gebeyken, ailen küçük bir dairede oturuyormuş. Baban çocuklarının küçücük bir yerde büyümesini istememiş. "Çocuklarım" diyormuş, oysa daha hiç çocuğu yokmuş. Annenle birlikte kalkıp, emekli bir Lejyon

albayının bir bölümü yıkık dökük şatosunu gezmişler; albay yerleşmeden önce yapılması gereken bir sürü işin olduğunu düşündüğünden hiç oturmamış orada. Onarım işleri, bir müteahhitlik şirketinin müdürü olan babanın gözünü korkutmamış. Annen de bahçeyi sevmiş. Nisan'da yerleşmişler şatoya. Sen Noel günü bir klinikte doğmuşsun. Bir hizmetçi şatoda üç ateşi sürekli canlı tutuyormuş: biri mutfakta, biri salonda, biri de annenle babanın ilk iki yıl seninle birlikte yattıkları odada. Erkek kardeşin doğduğunda, yapılacak işler hâlâ öylece duruyormuş. Kız kardeşinin doğumuna dek, üç yıl daha eğreti bir gösterişin içinde yaşamayı sürdürmüşsünüz. Ailenin daha rahat bir yer bakmaya karar verdiği günlerde, baban annene ondan ayrılacağını söyleyivermiş. Annen ne şato kadar büyük, ne de onun kadar güzel olan, ama daha sevimli, daha sıcak bir ev bulmuş. Orada ikinci bir odan olmuş, yirmi bir yaşında karınla birlikte yaşamak üzere evden ayrılana dek orada kaldın. O küçük evdekiyse üçüncü odandı. Son odan.

Seni ilk kez gördüğümde, odandaydın. On yedi yaşındaydın. Annenin evinde, birinci katta, erkek kardeşinle kız kardeşinin odalarının arasındaki odada kalıyordun. Sen içeride olduğunda bile kapın kilitli olurdu. Ne erkek kardeşin, ne kız kardeşin anımsıyor içeri girdiklerini. Sana söyleyecekleri bir şey olduğunda, kapının arkasından konuşurlardı. Temizlik yapmak için de içeri kimse girmezdi, o işi sen üstlenmiştin. Ben kapıyı çaldığımda neden açtın bilmiyorum. Kim o diye sormadın. Nereden bildin ben olduğumu? Yaklaşışımdan mı, döşemeyi çatırdatışımdan mı? Panjurların kapalıydı. Kırmızı bir ışık aydınlatıyordu odayı tatlı tatlı. King Crimson'ın *I Talk to the Wind*'ini dinleyip sigara içiyordun. Odan gece kulüplerini getirmişti aklıma. Oysa öğleydi.

Karın sonradan açık bıraktığın, ama masadan düşen çizgi romanı anımsadı. Baban o kitaptan onlarca alıp, herkese dağıttı. Kitaptaki kendisine pek uymayan, ama sonunda kendini özdeşleştirdiği yazılarla resimleri ezberledi. O sayfayı, o sayfada da seçtiğin tümceyi arıyor. Düşüncelerini yazıp dosyalıyor, dosya sürekli çalışma masasında duruyor, üstünde: "İntihar Varsayımları" yazıyor. Masasının solundaki dolabı açarsan, aynı boyutta on kadar daha dosya görürsün, hepsi üstlerinde aynı etiket olan elyazması yapraklarla dolu. Çizgi romanın balonlarını vahiy gibi ezberden okuyor.

Sen çok seyrek haksız çıkardın, çünkü az konuşurdun. Az konuşurdun, çünkü dışarı az çıkardın. Çıktığında da dinler, bakardın. Artık hep haklı olacaksın, çünkü bir daha konuşmayacaksın. Doğrusunu söylemek gerekirse, benim gibi seni yaşatan, sorgulayanlar aracılığıyla hâlâ konuşuyorsun. Biz senin yanıtlarını duyuyoruz, onlardaki bilgeliğe hayran kalıyoruz. Ama olaylar öğütlerini haksız çıkardığında da, onları yanlış yorumladığımız için kendimizi suçluyoruz. Doğrular senin, yanlışlar bizim.

Seni tanıyanlar yaşadıkça sen de yaşayacaksın. Ancak hiçbiri kalmayınca öleceksin. Tabii kimileri seni sözleriyle çocuklarının belleğinde de yaşatmazsa. Sözel bir kişi olarak kaç kuşak yaşayacaksın acaba?

Paris'te bir konsere gittin. İlk bölümün sonunda, şarkıcı damarlarını kesip kollarıyla yaylar çizerek ön sıralara püskürttü kanını. Kestane rengi deri ceketine de birkaç damla sıçramış, kuruyunca renge karışmış, görünmez olmuştu. Konserden sonra, yanındaki arkadaşlarınla birlikte adını unuttuğun bir bara gittin. Saatlerce yabancılarla konuştun. Sonra, başka kafe arayarak sokaklarda yürüdünüz, ama hepsi kapalıydı. Saint-Lazare Garı yakınlarındaki bir parkın banklarına uzanıp,

bulutların biçimlerini bir şeylere benzetmeye çalıştınız. Saat altıda kahvaltı ettiniz. Yedide, evinize dönmek için ilk trene bindiniz. Ertesi gün, arkadaşların kafedeki yabancılara söylediğin sözleri sana yinelediklerinde, anımsamıyordun. O sözleri söyleyen sen değil de senin ağzından konuşan başka biriymiş gibi. Ne sözlerini, ne düşüncelerini tanıyabildin, ama o sözleri anımsamış olsan o kadar sevemezdin. Kendi ağzından çıkanları sevmen için, çoğunlukla bir başkasının onları aklında tutması yeterli oluyordu. Sana yinelenen sözleri bir kenara yazdın. O yazdığın metnin iki kere yazarısın.

Yaşamın bir varsayımdı. Yaşlanıp ölenler bir geçmiş yığınıdır. İnsan onları düşününce, oldukları şey gelir gözünün önüne. Seni düşününce olabileceğin şey geliyor. Sen bir olasılık yığını oldun, hep öyle kalacaksın.

İntiharın yaşamındaki en önemli söz oldu, ama meyvelerini toplayamayacaksın.

Şurada seninle konuştuğuma göre, gerçekten ölü müsün?

Yaşıyor olsaydın, arkadaş mıydık acaba? Ben öteki çocuklara daha çok bağlıydım. Ama farkında olmadan, zamanla koptum onlardan. Yeniden görüşmeye başlamamız için bir telefon yetebilirdi. Hiçbirimiz kavuşmanın yaratabileceği düş kırıklığını göze alamadık. Senin sessizliğinse bir söz sanatına dönüştü. Ama onlardan, hâlâ konuşabilmelerine karşın ses çıkmıyor. Kendimi onlara onca yakın hissetmiş olsam da, aklıma gelmiyorlar. Ama eskiden uzak, soğuk, gizemli duran sen, şimdi yanı başımda ışıl ışıl parlıyorsun. İçime bir kuşku düştüğünde, sana danışıyorum. Verdiğin yanıtlar onların verebileceklerinden çok daha doyurucu geliyor bana. Nerede olursam olayım, hep yanımda oluyorsun. Yokolup giden onlar. Sense varlığını en çok hissettirensin.

İstediğim zaman benimle konuşan bir kitapsın. Ölümün yazdı yaşamını.

Beni üzgün değil, ağırbaşlı kılıyorsun. Yola gelmez hoppalığıma zarar veriyorsun. Aşırı düşüncesizce davranıp da, nedendir bilmem, yüzün gözümün önüne gelince, çevremdeki insanlara önem vermeye başlıyorum yeniden. Birtakım şeylere değer verir oluyorum, pek huyum değildir oysa. Senin yerine, senin artık bilmediğin şeyden yararlanıyorum. Ölerek, beni daha canlı kıldın.

Beş yaşındaymışsın, kazağını giymeyi becerememişsin. Erkek kardeşin, senden iki yaş küçük olmasına karşın, sana nasıl yapılacağını göstermiş. Baban da alay etmiş, onu örnek almanı söyleyip seni aşağılamış, beceriksiz olduğunu söylemiş. Babana olduğu kadar sana da hayran olan kardeşin iki arada bir derede kalmış. Kimseyi kırmak istemediğinden, babanın söylediklerıyle övünmemiş. Onun bu alçakgönüllülüğü sana aşağılayıcı gelmiş.

Üstüne yaldızlı harflerle adın soyadın yazılmış, kara taştan bir mezarda tek başına yatıyorsun. Adının altında, doğum tarihinle ölümününki okunuyor, aralarında yirmi beş yıl var.

Biri bana bir intihar haberi verdiğinde, aklıma sen geliyorsun. Ama birinin kanserden öldüğünü söylediklerinde, aynı hastalıktan ölen dedemle büyükannem gelmiyor aklıma. Kanseri başka milyonlarca kişiyle paylaşıyor onlar. İntiharsa senin.

Bir yıkıntı, rastlantı sonucu oluşmuş estetik bir nesnedir. Kuşkusuz, güzelleştirilmesi amaçlanmamıştır. Yıkıntı üretilmez, ona bakım yapılmaz. Yıkıntı aşağıya, yığına yönelmiştir. En güzel yanı çöküşe karşı ayakta kalan bölümüdür. İşte senin anın o ayakta kalan bölüm, bedeninse aşağıdaki yığın. Hayaletin belleğimde dimdik ayaktayken, iskeletin toprağın içinde çürüyor.

Bir 25 Aralık günü doğduğuna sevinirdin: "Bayram eden insanlar o günün benim günüm olduğunu fark etmiyorlar. Beni unutmaları kendimi göstermek zorunda olmanın sıkıntısından kurtulmamı sağlıyor."

Adamın biri sana günün birinde "Seni seviyorum" dedi. Ben değildim o. Sen sağken aklımdan geçmiyordu, ama bugün ben de aynı şeyi söyleyebilirim, her ne kadar benimki onunki gibi bir sevgi olmasa da. Sözlerim çok geç kaldı. Kararını değiştirmezlerdi büyük olasılıkla, ama anımı değiştirebilirlerdi. Birini öldükten sonra sevmek arkadaşlık mıdır?

Senin yalnızca bir fotoğrafını biliyorum. Doğumgününde ben çekmiştim. Bizim evdeydin. Annem pasta yapmıştı. Fotoğraf için aynı sahneyi birkaç kez yineleme diye makinemi önceden hazırlamıştım. Fotoğrafı sen mumları üflerken flaşsız çektim. Resim bulanık. Siyah beyaz. Üflerken yanakların çukurlaşmış, dudakların havayı dışarı vermek için büzüşmüş. Merkeze seni almışım, çevrendekiler görünmüyor. Üstünde kalın, yün bir kazak var. Yaşam mumları söndürmek için akciğerlerinden kaçıveriyor. Mutlu görünüyorsun.

Genç öldüğün için asla yaşlanmayacaksın.

Deden senden de az konuşurdu. Oltası elinde, insanların önünden geçip giderken sessiz sessiz gülümser; parkın kenarındaki, öğleden sonrasını geçireceği ırmak kıyısına giden yola sapmak için ağaçlar boyunca yürürdü. Günün birinde, suyun üstündeki dallarda cambazlık yaparken, saatim ırmağa düştü. Yıllar sonra, kurak bir yazda, ırmak alçalınca, deden buldu onu. Kurdum. Çalışmaya başladı. Sen öleli iki yıl olmuştu.

Üvey babası büyük bir oteli yöneten bir kız arkadaşın sana yaz için bir staj bulmuştu. Kapı görevlisi olmuştun, temizlik de yapıyordun. Seni üstünde başka bir çağdan kalma bir pelerin, kırmızı-siyah bir kasketle, komi giysileri içinde gözümde

canlandıramıyordum. Odaları temizlerken, olmadık nesneler buluyormuşsun. Günün birinde, "bankacı" olduğunu düşündüğün bir adamın komodin çekmecesinde, poşet içinde bir sürü pornografik eşcinsel dergisine, bir de hiç kullanılmamış dildoya rastlamışsın. Bana göstermiştin. Hiçbirini açmamıştın. Ölümünden sonra buldular mı acaba onları? Bulduklarsa nasıl yorumladılar?

Bana sık sık *Garnieri'lerin İflası*'ndan söz ederdin. Yazarı Prospero Miti basılan kitaplarını asla yenidcn okumaz, provaları okumakla yetinirmiş. Ama bir gün, birini yeniden okuyacağı tutmuş, birden bölümlerin sırasının yazdığı düzene uymadığını görmüş. Kitabın o halini beğendiği için, yeni baskıların düzeltilmesini istememiş. Bu öykücüğü kitabı okuduktan sonra öğrenmiştin. Başlangıçtaki düzeni anlayabilmek için durmadan okurdun kitabı.

Asansöre aşağı inmek için binerdin, yukarı çıkmak için değil.

Yaşlandıkça daha az mutsuz olacağına inanırdın, çünkü o zaman üzülmek için gerekçelerin olacaktı. Daha genç olduğun için, iç sıkıntına karşı avunacak bir şey bulamıyordun, çünkü onun temelsiz olduğunu düşünüyordun.

İntiharın akıllara zarar veresiye güzeldi.

Kışın, günün birinde, tek başına atla kırlara gittin. Saat dörttü. Haradan kilometrelerce uzaktayken hava kararda. Fırtına kopacaktı. Atın ıssız tarlaların arasından dörtmala koşarken de başladı. Kentin karaltısı uzaklardan mavili karalı göze çarpıyordu. Hayvan şimşeklerden, gökgürültüsünden korkmamıştı. Fırtınalı hava asıl seni telaşlandırmıştı. Yağmurdan ötürü kokusu iyice artan hayvanla bir bütün olmuştun. Atın toynakları her adımda verimli, yaş toprağı döverken, yolculuğunu sırılsıklam bir karanlığın içinde bitirdin.

Kütüphanelerde oturmaktansa, kitapçılarda ayakta okumayı yeğlerdin. Bugünün yazınını keşfetmek isterdin, dününkini değil. Geçmiş kütüphanelerindi, şimdiyse kitapçıların. Yine de çağdaşlardan çok ölülerle ilgilenirdin. Özellikle "yaşayan ölüler" olarak adlandırdıklarını okurdun: kitapları hâlâ yayımlanan ölmüş yazarları. Dünün bilgilerinin bugün güncelleştirilmesi konusunda yayıncılara güvenirdin. Unutulup gitmiş yazarların mucizevi biçimde keşfedilişine pek inanmazdın. Zamanın yazarları seçip ayırdığını, dolayısıyla da bugünün yarın unutulacak yazarları yerine, kitapları bugün yayımlanan geçmişten yazarları okumanın doğru olduğunu düşünürdün.

Kentte iki kitapçı vardı. Küçük olan büyükten daha iyiydi, ama büyük kitapçı insana kendini bir şeyler satın almak zorunda hissettirmeden okuma olanağı sunuyordu. Bir sürü satıcı, bir sürü odası vardı, kimsenin müşterileri gözlediği yoktu. Küçükteyse, kitapçının bakışlarını üstünde hissederdin. Oraya kitap keşfetmek için değil, önceden seçtiklerini almak için giderdin.

Annenin evinin arkasında oturan, hal hatır sorarken, "Nasılsın bakalım?" yerine kısaca "Assınkalım" diyen yaşlı köylü gibi konuştuğunu duymuştum. Elini uzatarak olağan biçimde selam vermek için yaklaşıp, son anda karşındakine o sözü söylemiştin. Hiç belli etmemiştin. İnsanları bir kez daha güldürmek için yaptığını yinelemeye yanaşmadın. İstek üstüne eğlendirmiyordun kimseyi.

Akşamları sabahkinden daha ufak tefek olduğunu ileri sürüyordun, çünkü yerçekimi omurlarını sıkıştırıyormuş. Bedeninden gündüzün aldığını gecenin ona geri verdiğini söylüyordun.

Sarı tütünlü Amerikan sigarası içerdin. Odana sinmişti şekerli kokusu. Seni sigara içerken görünce insanın canı çeker-

di. Sigara senin elinde bir sanat nesnesine dönüşürdü. Sigara içmeyi mi severdin, yoksa kendini sigara içerken göstermeyi mi? Öyle kusursuz, yoğun, kalın halkalar yapardın ki, üstünde dağılıp gidecekleri nesneyi sarıp sarmalamadan önce iki metre ilerlerlerdi. Geceleri, lambanın ışığının önünde izledikleri yörüngeyi anımsarım. Seni en son gördüğümde, sigara içmeyi bırakmıştın, ama içki içmeyi sürdürüyordun. Göbeğini okşaya okşaya, şişmanladığına seviniyordun, oysa pek fark yoktu. Genel görüntün değişmemişti.

İntiharını açıklamak mı? Kimse kalkışmadı bu işe.

Pek dans ettiğin söylenemezdi. İsterse müzik çevrende yankılansın, isterse bedenler basların burgacına kapılsın, sana işlemezdi. Birkaç dans adımı atardın atmasına ama dans etmektense ediyormuş gibi yapardın. Tek başına dans ederdin. Biriyle göz göze geldiğinde, saçma bir durumda yakalanmış biri gibi gülümserdin.

İntiharından önce başarısız girişimlerin olmadı.

Ölümden korkmuyordun. Ondan önce davrandın, ama onu gerçekten arzulamadan: İnsan bilmediği şeyi nasıl arzulasın? Yaşamı yadsımadın, ama öteki tarafta bir şey varsa, oranın buradan daha iyi olacağını ileri sürerek, bilinmeyene düşkünlüğünü ortaya koydun.

Bir kitap okurken, *Yazarın Öteki Kitapları* sayfasına dönüp dururdun. Öteki yapıtları da okumak isteyip istemediğini bilmezdin, ama adlarının akla getirdiği şeyleri düşlemekten tat alırdın. Derlemedeki şiirlerin kitabın adı kadar güzel olmayabileceği kaygısıyla *Yeryüzünde Konaklama*'yı okumamıştın. Okuyup da seni düş kırıklığına uğratacaklarına, bilinmemeleri senin için daha gerçek kılıyordu onları.

Hafta içinde, kimi zaman günlerden Pazar olduğunu sanıyordun.

Yolculuk etmeyi sevmezdin. Yabancı ülkelere az gittin. Zamanını odanda geçiriyordun. Seninkilerden de rahatsız duvarlar arasına tıkılıp kalmak için kilometrelerce uzağa gitmenin saçma olduğunu düşünüyordun. Düşsel tatiller tasarlamak sana yetiyordu. Çağdaş turizm eğilimleri uyarınca yapabileceğin etkinlikleri bir deftere yazardın. Bir Hint tapınağındaki başrahipleri izlemek. Bali'de dalmak. Val-d'Isère'de kayak yapmak. Helsinki'deki bir sergiyi gezmek. Porto-Vecchio'da yüzmek. Odandan sıkıldığında, düşsel tatiller üstüne yazdıklarını bir kez daha okuyarak rahatlıyor, sonra da gözlerini kapayıp onları gözünde canlandırıyordun.

Bir gün, neden az yolculuk ettiğini sordum sana. Annenin arkadaşı olan, yabancı bir ülkede birkaç ay geçirmek üzere burs kazanan o yazarın öyküsünü anlattın. Adam gideceği, otuz yıl önce bir diktatörün diz çöktürdüğü gerçek ülkeden esinle, düşsel bir ülkede geçecek bir siyasal kurgu yazmak için belge toplamak istiyormuş. Oraya vardığında, kalkıştığı işin ne kadar saçma olduğunu bir günde anlamış: Belge toplamanın kendisine hiçbir yararı olmayacakmış. Düş gücü yetermiş de artarmış bile, ama bunu anlaması için o yolculuğa çıkması gerekmiş. Altı aylık yolculuğu iki günde bitmiş. Evine dönmek için ilk uçağa binmiş.

Yabancı dil bildiğinden haberim yoktu. Günün birinde, annenin İrlandalı bir arkadaşı gelmişti. Fransızca bilmiyordu. Sen onunla kusursuz bir İngilizceyle konuşmuştun.

Yalnızca yaşayanlar tutarsız görünür. Ölüm, onların yaşamını oluşturan olay dizisini sona erdirir. İşte ondan sonra, boyun eğip o olaylara bir anlam yüklemeye çalışırız. Anlam yüklemeyi reddetmek demek, bir yaşamın, dolayısıyla yaşamın kendisinin saçma olduğunu kabullenmek demektir. Senin yaşamınsa olmuş bitmiş şeylerin tutarlılığına erişmemişti. O tutarlılığı ölüm kazandırdı ona.

Bir gün, mavi motoruna binip denizin yolunu tutmuştun. Saatte 180 kilometreyle gidiyordun. Bir araba birden seni sollayıp önüne kırdı. Sen onu geçince kolunu kaldırıp hareket çektin. Otuz kilometre ileride, sen otoyoldan çıktığın sırada, araba seni geçip bir kavşakta yolunu kesti. Sürücünün ne istediğini anlamamıştın, ama adam durduğu yerde gaza yükleniyordu sürekli. Arkada oturan iki adam birbirlerini kışkırtarak sana bakıyorlardı. Motorundan inip, araca doğru yürüdün. Ama yanlarına varamadan, çekip gittiler. Kumsala vardığında, rastlantı sonucu yine onlarla karşılaştın. Seni uzaktan görünce, kendilerini izlediğini düşünmüşlerdi. Kaskını çıkarmadan onlara doğru yürüdün. Üstlerinde mayo vardı. Pılı pırtıyı toplayıp tüydüler. Koşarken arkalarına bakıyorlardı.

İnsanların arasında, soluk alıp veren, daha da belirgin kıldığı koşuşturmaya aldırmayan bir yontuymuşçasına, çevreni öyle sessizce gözlemen ötekileri rahatsız ederdi.

Dünyayı silip atmayı seçmen, geriye kalanları aynı şeyi yapmaktan alıkoyuyor. Kaçırdığın şeyi görüyor onlar. Senin artık bir hiç olduğunu düşündüklerinde, çektikleri acı hoşlarına gidiyor.

Sanatta, eksiltmek kusursuzlaştırmaktır. Yokolmak seni negatif bir güzelliğin içinde dondurdu.

Annenin evinde, yaşlı bir bekçi köpeğiyle hiçbir işe yaramayan, tepkisiz, evcil kediler vardı. Şu özdeyişi yineler dururduk: Kediyi yaşam boyu besle, seni bir günde bırakır; köpeği bir gün besle, sana yaşam boyu bağlı kalır. Sen kedi oldun, bense köpek.

Giriştiğin tek tük işlerde başarılı oldun.

Seni en son gördüğümde, sırtında beyaz, pamuklu bir gömlek vardı. Kardeşimin düğününün yapıldığı şatonun önünde, otların üstünde, güneşin altında, karınla birlikte ayakta duru-

yordun. Törenin coşkusuna yabancı değildin. Bense kendimi uzak hissediyordum. O kibarlar alemine yaraşacak toplantıda ailemi tanıyamıyordum. Görünüşe göre, ne kentsoylu töreni, ne de kardeşimin, söz konusu olan uzak akrabalar bile olsa, üçüncü kişilere aşkını onaylatma seçimi seni rahatsız etmişti. Kalabalık toplantılarda takındığın o dalgın, üzgün hale rastlanmıyordu bu kez. Gerek şaraptan, gerek güneşten çakırkeyif olmuş, beyaz taş cepheyle iki yüzyıllık sedir arasındaki büyük çimenlikte çene çalan insanlara bakıp gülümsüyordun. Sen öldükten sonra, oradaki gülümsemenin, benim gördüğüm son gülümsemenin bir alay mı, yoksa tersine, kısa bir süre sonra şu dünyanın hazlarından bir daha yararlanamayacağını bilen birinin sergilediği bir güleryüz mü olduğunu düşündüm sık sık. O hazları bırakacağına yerinmiyor, ama hâlâ onlardan tat alabildiğine de üzülmüyordun.

Duraksamadın. Tüfeği hazırladın. Bir fişek koydun. Ağzına ateş ettin. Av tüfeğiyle intihar edenlerin, şakaklarına, alınlarına ya da yüreklerine nişan alırlarsa, hedefi tutturamayabileceklerini biliyordun, çünkü silahın tepmesi namluyu hedeften saptırabilir. Ama namlu ağza sokulursa, hata payı düşer. İntihar edeceğini önceden bildirecek, demek ki vazgeçecek olsaydın, daha yumuşak bir yöntem seçerdin. Seninkiyse şiddetliydi, geri dönüşü yoktu. Yaptığın şeyleri kafanda iyice olgunlaştırırdın. Bir kez karar verdin mi, hiçbir şey seni durduramazdı. Gözlerin çevrendeki dünyayı görmez olur, hedefe kilitlenirdi. Günün birinde, annenin son köpeği yüz metre ötesinden geçen bir başka köpeğe saldırmıştı. Birden kaçıvermiş, dümdüz köpeğe koşmuş, ağzıyla kapıp bir fare gibi sallamıştı onu. Ayırmasalar öldürecekti. Bakışlarınız aynıydı.

İntiharın ters etki yaratan bir eylem oldu: kendi ölümünü doğuran bir dirimsellik.

Sen yanındayken, karın konuşmazdı. Sesini anımsamıyorum. Seni onaylayıp onaylamadığı bakışlarından anlaşılırdı. Çevrenizde kim olursa olsun, en çok sana bakardı. Çekingenliği seni rahatlatırdı. Onun ölçülü duruşu eşlik ederdi senin sessizliğine. Aynı sigaraları içerdiniz. İkiniz için bir paket taşırdınız. O araba kullanırdı, sen motor. Çocuğunuz yoktu. O çalışıyordu. İkiniz için para kazanıyordu, sense ekonomi eğitimi almayı sürdürüyordun. Kuramlarına, diline hayrandı. Ona ne oldu? Ölümünden sonra toparlanabildi mi? Biriyle sevişirken seni düşünüyor mu? Evlendi mi? Kendini öldürerek onu da mı öldürdün yoksa? Anını yaşatmak için oğluna senin adını mı verdi? Kızı olduysa, senden hiç söz etti mi ona? Senin doğumgünlerinde ne yapıyor? Ya ölüm yıldönümünde? Mezarına çiçek koyuyor mu? Onun çektiği fotoğrafların nerede? Giysilerini sakladı mı? Hâlâ kokun var mı üstlerinde? Parfümünü sürüyor mu? Çizimlerini ne yaptı? Evin bir odasına mı çerçeveledi? Sana bir müze mi kurdu? Senden sonra kimlerle birlikte oldu? Seni tanıyorlar mıydı? Yoksa arkanda bıraktığın anıyla, başka biriyle birlikte olmasını olanaksız mı kıldın?

Uyandığında, panjurlar kapalı, karanlıkta yatağında uzanırken, düşüncelerin su gibi akıp giderdi. Ayağa kalkıp perdeleri açtığındaysa bulanıklaşırlardı. Şiddetli gün ışığı gecenin aydınlığını silip süpürürdü. Geceleri, karının uykusu sana duru bir yalnızlık sunardı. Gündüzleriyse, insanlar seni parçalara ayırıp, geceleri dinlediğin şeyi –beyninin sesini– duymana engel olan duvarlar oluşturuyorlardı.

Hüzünlü *rock* parçalarıyla ilgili anılarımın hepsi sana kaydı. Kimi parçaları dinlediğimde, senin darmadağınık varlığının rengine bürünüveriyorlar. Şiir okumaz, ama ezberden söylerdin. Sevdiğin şarkıların müziksiz sözleriydi söylediklerin. Senin müziğin *rock*'tı.

Pek bilmediğimiz yabancı bir dilde *rock* dinlemenin daha iyi olduğunu söylerdin. İnsan yarım yamalak anladığında, sözler nasıl da güzelleşiyorlarmış. Tarihler uysa, Dadaizm ne güzel bir *rock* müzik ortaya koyarmış.

Bir psikanalistle hiç görüşmedin, ama zamanının büyük bölümünü kendi ruhunu çözümlemeye ayırmıştın. Freud'u, Jung'u, Lacan'ı okuyordun. Psikanaliz üstüne düşünüyor ama uygulamaya geçmiyordun. Tedavinin seni olağanlaştıracağını ya da içinde geliştirdiğin olağandışılığı bayağılaştıracağını düşünüyordun. Başkalarını dinlemeyi severdin. İnsanlar gelip içlerini açarlardı sana. O sessiz, dikkatli, yapıcı halinle, sana gizlerini açanlardan daha az yardım ettin kendine.

Sokakta gelip geçenlerden duyduğun tümceleri derlerdin. En sevdiklerinden biri şuydu: "Köpekleri severim tabii, ama dinozorlara hayranım."

Özel ad koleksiyonu yapardın. En korkutucu soyadları adaylarını bir araya getiren bir seçim listesi çıkarmıştın.

Telesekreterine yanlışlıkla bırakılan mesajları bir kasette toplamıştın. Onlardan birinde: "Sağ salim geldik. Sağ salim geldik. Sağ salim geldik" diyordu umutsuz bir yaşlı kadın ağır ağır.

Geceleri gün doğana dek konuşurduk. Bir akşam, bana sekiz saat boyunca hiç ara vermeden Freud'la Marx'tan söz edip, yer yer Kondratiyev çevrimleri üstüne düşüncelerini anlatmıştın. Annenin içkilerini gelişigüzel birbirine karıştırıp bitirdikçe, konudan gitgide uzaklaşıyordun. Gün doğarken, on beş şişenin her birinden bir ölçeği büyük bir bardağa koyup, "Kondratiyev Kokteyli"ni yarattın. Ricard'ın* tadı hepsini bastırmış, içkiye sütümsü bir görüntü kazandırmıştı. Yatmaya gitmeden önce hepsini içtin.

* Rakıya benzer bir içki (ç.n.).

Geçmiş yıllardan kalmış ajandalarını saklardın. Kendi varoluşundan kuşkulandığında yeniden okurdun onları. Sayfaları gelişigüzel karıştırarak geçmişini yeniden yaşardın, tanık olduğun olayları aktaran bir kitaba göz atarcasına. Yer yer anımsamadığın buluşmalara, kendi elinle yazdığın adları sana bir şey çağrıştırmaz olmuş insanlara denk gelirdin. Öte yandan, olayların çoğunu anımsardın. İşte o zaman da yazılı şeyler arasında yaşananları anımsayamamaktan kaygılanırdın. Sonuçta o anları da yaşamıştın. Ne olmuştu onlara?

Verimli olmayı reddediyordun. Az iş yapıyordun ama iyi yapıyordun ya da kötü yapacağına hiçbir şey yapmamayı yeğliyordun. Çağdaş düşkünlükleri bilmezdin. Her şey, hemen benim olsun istemezdin. Kendini yemekten, içmekten, sigara tüttürmekten, konuşmaktan, dışarı çıkmaktan yoksun bırakmayı severdin. Günler boyunca, odanda perdeleri çekip mutlu bir biçimde, ışıksız da yapabiliyordun. Havanın eksikliğini duymuyordun. Bu katılıktı senin klasikçiliğin.

Gösteri yapmaktan hoşlanmazdın, ama kendine seçtiğin ölüm yere, zamana, işin nasıl yapılacağına karar vermeni gerektiriyordu. Onu gerçekleştirmek için, ölümü sahneye taşımak zorunda kaldın.

Sonu gelmez kuşkulara kapılıp giderdin. Konunun uzmanı olduğunu söylerdin. Ama kuşku duymak seni öylesine yorardı ki en sonunda kuşkudan kuşkulanmaya başlardın. Günün birinde, seni bir öğleden sonra, tek başına kafanda bir sürü şey kurduktan sonra görmüştüm. Kımıldamadan, taş kesilmiş gibi duruyordun. Yarıklarla, tuzaklarla dolu, dipsiz bir ormanda kilometrelerce koşsan daha az yorulurdun.

İntihar etmen ardında bıraktıklarının yaşamını daha yoğun kıldı. İç sıkıntısı diş gösterdiğinde ya da acımasız bir aynada yaşamlarının saçma taraflarıyla yüz yüze geldiklerinde, seni

anımsıyor, varoluş acısını bir daha varolmama kaygısına yeğ tutuyorlar. Senin artık görmediğin şeylere bakıyorlar. Senin artık duymadığın şeyleri dinliyorlar. Senin artık söylemediğin şarkıları tutturuyorlar. Basit şeylerin verdiği sevinç onlara senin üzücü anının ışığında görünüyor. Daha önce görmez oldukları günü, kendi gecenden beri aydınlatan o kara ama yoğun ışıksın onlar için.

Arkadaşlarınla dağa, kayağa gitmiştin. İlk gün, olabildiğince yükseğe, kayak merkezinden görünen bir buzulun tepesine çıktınız. Arkadaşların çok geçmeden indi, üşümüşler. Sen küçük vadide tek başına kalıp, önceki gün yağmış taze karı izledin. Güneş arkadan vuruyor, o sırada rüzgar da karın yüzeyinden incecik bir katmanı havaya kaldırıyordu. O küçük vadide, hem kayalıklar, hem çalılar, hem de toprak aynı soğuk beyazlıkla kaplıydı. Günün içindeki gece, karanlığın negatif haliydi. Bilinçli, aklın başındayken daldığın, tam gönlüne göre bir uykuda hissettin kendini, en güzel düşlerinde olduğu gibi.

Cenaze ayini annenin evinin karşısındaki küçük kilisede oldu. İlk kez gittim oraya. Yolun kenarında, küçük, kül rengi bir yapı. İçine girmek için, kumlu bir yoldan dolaşıp arkaya geçmek gerekiyordu. Bahçesi yoktu, yalnızca bir ağaç vardı. Sen sağken, ağzından "ayin" ya da "kilise" sözcüklerinin çıktığını duymamıştım. Ama arada sırada Tanrı'dan söz ederdin, hani başkalarına özel soyut bir varlık, bir konuşma konusu, ilginç bir şeymiş gibi. Rahibin seni tanımamasına karşın senden söz etmesini duymak tuhaftı. Eskiden tam karşıda oturuyordunuz, ama o bu kiliseye yeni atanmış. Övgü konuşmasını yaptı. Söylediği şeyler ne doğruydu, ne yanlış. Herhangi biri üstüne de öyle konuşabilirdi. Hazırladığı vaazın aslı astarı olmamasına karşın, konuşurken sevdiği bir insandan söz ediyormuş gibi duygulanmış görünüyordu. İçtenliğinden

kuşku duymadım, her ne kadar seninkindense Ölüm'ün kendisinden duygulandığını düşünsem de. Ayinin ortasında, biri derin derin solumaya başladı. Solumanın nereden geldiğini göremiyordum. Uzun süre kovalandıktan sonra, bir çıkmazda kıstırılan yabanıl bir hayvandan çıkıyor gibiydi. İnsanlar ayağa kalktı, erkek kardeşini alıp bir dizi sandalyenin üstüne yatırdılar. Gözyaşları sinir krizine dönüşmüştü. Birkaç dakika sonra, o hıçkıra hıçkıra ağlamayı sürdürürken, kız kardeşin de kendini kaybetti. Onu da yatırdılar. Senin cenazenin üzüntüsünde yolunu şaşırmış iki hayvan. Annen hâlâ ayakta duruyordu. Allak bullak olan rahip vaaz vermeyi sürdürüyordu. Çıkışta, insanlar birbirine bakamıyordu, kendilerini suçlu hissediyorlarmış gibi. Neden suçlu hissedeceklerdi ki? Annen, başı önünde, üvey babanın koluna yaslanmış, ağır ağır yürüyordu. Babansa, geride duruyor, kendini herkesten suçlu hissediyordu. Ama gerçekte içindeki suçluluk duygusuyla seni son kez aşağılamıştı: Kendini sorumlu kılarak, kendine mal ediyordu senin ölümünü.

Edebiyata düşkünlüğün pek okumayan babandan değil, edebiyat öğretmenliği yapan annenden geçmişti sana. Birbirlerinden onca farklıyken, nasıl birlikte olabildiklerine şaşar, ama kendi içinde de birinin sertliğiyle ötekinin sevecenliğinin birbirine karıştığını düşünürdün. Baban başkalarına sert davranırdı. Annense başkalarının acılarını paylaşırdı. Günün birinde, sana kalan o sertliği kendine yönelttin. Baban gibi çektiren de, annen gibi çeken de sen oldun.

Eski nesnelerden hoşlanırdın, ama öyle bit pazarında bulunanları değil. Bir nesnenin eskiden bir başkasının olduğunu bilmek, o başkasının kim olduğunu bilmemekten daha az rahatsız ediyordu seni.

Bedeninde eskiden aşırı beslendiğini gösteren herhangi bir yağ katmanı yoktu. İnce, cılız, kaslıydın. Yüzün gerilmiş gibi görünürdü ama bir öğleden sonra seni şezlongda uyurken, sinirlerin yatışmışken görünce, o izlenimi yüzünün keskin, köşeli biçiminin yarattığını anladım.

Elini kolunu oynatmadan konuşurdun. Sessizken, bedeninin yerine gözlerin konuşurdu. Yüz çizgilerin o kadar seyrek hareketleniyordu ki, yalnızca dudaklarını kıvırıp karşındakini güldürebiliyor ya da ona gözdağı verebiliyordun.

Yaşamın gerçekte intiharının düşündürdüğü kadar üzücü değildi. Acıdan öldüğün söylendi. Ama senin içindeki üzüntü seni anımsayanlarınki kadar büyük değildi. Sen sonunda boşluktan başka bir şey bulamama tehlikesini göze alarak mutluluğu aradığın için öldün. Bulduğun şeyin ne olduğunu öğrenmek için bizim de ölmemiz gerekiyor. Ya da bizi bekleyen şey sessizlik, ıssızlıksa, bir daha hiçbir şey öğrenmemek için.

Yaşamı böyle bırakıp gitmen, onun öyküsünü olumsuz biçimde yeniden yazdı. Seni tanımış olanlar tüm hareketlerini son hareketinin ışığında okuyorlar şimdi. O koskocaman, kara ağacın gölgesi artık senin yaşamının ormanını gizliyor. Senden söz edilirken, önce ölümün anlatılıyor, sonra onu açıklamak için eskiye gidiliyor. O son hareketin yaşamöyküsünü tersine çevirmesi ne tuhaf, değil mi? Sen öleli beri, kimsenin senin yaşamını baştan başlayıp anlattığını duymadım. İntiharın temel eyleme dönüştü, saçmalığından hoşlandığın o hareketle anlamın ağırlığından kurtardığını sandığın daha önceki eylemlerin de, tersine, ona bağımlı oldu. Son saniyen başkalarının gözünde yaşamını değiştirdi. Oyunun sonunda, rolünü üstlendiği kişiden başka biri olduğunu söyleyiveren o oyuncu gibisin artık.

Sen işin sonunda hastalanıp yaşlananlardan, bedenleri kuruyup hayalete dönüşenlerden, daha yaşarken ölümü andıranlardan olmadın. Onların ölümü bir çöküş sürecinin sona ermesidir. Bir yıkıntının ölmesi bir kurtuluş, ölümün ölümü değil midir? Sense capcanlıyken toparlanıp gittin. Genç, diri, sağlıklıyken. Senin ölümün yaşamın ölümü oldu. Yine de bunun tam tersini simgelediğini düşünmekten hoşlanıyorum: ölümün yaşamını. İntihar ettikten sonra nasıl varolduğunu kendime açıklayamıyorum, ama ölümün öyle kabul edilemeyecek bir şey ki çılgınca düşünceler doğuruyor: İnsan senin ölümsüzlüğüne inanacak oluyor.

Peru'ya gitmedin, siyah potinleri sevmedin, pembe çakıllı bir yolda yalınayak yürümedin. Yapmadığın o kadar çok şey var ki insanın başı dönüyor, çünkü bizim de yapamayacağımız ne kadar çok şeyin olacağını gösteriyor. Zamanımız yetmeyecek. Sen beklememeyi seçtin. Sonsuz sanıldığı için yaşama tutunulmasını sağlayan gelecekten vazgeçtin. İnsan tüm yeryüzünü kucaklamayı, tüm meyvelerin tadına bakmayı, tüm insanları sevmeyi isteyebilir. Bizi umutla besleyen bu yanılsamalara sırt çevirdin.

Yolculukta, gidilecek yeni bir yer olduğun yerden daha çekici gelirdi sana, ama sonra oraya varınca da doyumsuzluğun seni izlediğini anlardın: Serap bir sonraki aşamaya dek yer değiştirirdi. Ne var ki, önceki duraklar sen onlardan uzaklaştıkça güzelleşirdi. Geçmiş albeni kazanır, gelecek seni kendine çeker, ama şimdi üstüne çökerdi.

Yolculuğu yabancı bir kentte bir yabancı olmanın tadını çıkarmak için yapardın. Sen oyuncu değil, izleyiciydin: gezgin bir gözlemci, sessiz bir dinleyici, rastlantısal turist. Halka açık yerleri, meydanları, sokakları, parkları gelişigüzel gezerdin. Mağazalara, lokantalara, kiliselere, müzelere girerdin. Kent-

liler yanımızdan akın akın gidip gelirken olduğumuz yerde durup oyalanmamıza kimsenin şaşırmadığı halka açık yerleri severdin. Kalabalık senin adsızlığını güvence altına alıyordu. İyelik oradan kalkmış gibi oluyordu. Gerçekte, o yapılar, o kaldırımlar, o duvarlar birilerinindi kuşkusuz, ama öyle olduğunu sana gösterebilecek bir şey yoktu ortada. Yerel dilin, alışkanlıkların saydamsızlığı kimin olduklarını öğrenmene ya da kestirmeye çalışmana engel oluyordu. Görsel bir komünizmin içinde geziniyordun, oradaki şeyler onlara bakanlarındı. Bir tek senin benzerlerinin, yalnız yolcuların algılayabildiği o ütopyanın ortasında, görgü kurallarını çiğniyordun bilmeden, ama kimse sana bunun için kızmıyordu. Yanlışlıkla özel konutlara giriyor, çağrılmadığın konserlere gidiyor, kim olduklarını ancak konuşmalar yapılırken anladığın derneklerin toplantılarında yemek yiyordun. Kendi ülkende böyle davransan, seni yalancılıkla suçlar ya da kaçık gözüyle bakarlardı. Ama yabancının tuhaf davranışları hoşgörülür. Evinden uzaktayken, akıl hastası olmadan deli olmanın, zekandan vazgeçmeden alık olmanın, suçluluk duygusu olmadan düzmeci olmanın tadını çıkarıyordun.

Yabancı bir ülke, bir kafede baş başa buluşulan bir arkadaş gibi, eşit koşutlar altında görüşmek istediğin bir kimseydi. Yanında biriyle yolculuk ettiğinde, ülke daralıyordu: Yol arkadaşın da ülke kadar yolculuğun konusuna dönüşüyordu. Grup halindeki yolculuklara gelince, ülke aşırı çekingen bir davetli gibi bir köşede unutulmuş sessiz bir ev sahibine dönüşüyor, ana konu arka plana itiliyordu. İngiltere'ye eğlenceli, geveze bir grupla yaptığın bir yolculuktan sonra, yetişkinler için tatil kamplarına bir daha gitmemeye karar vermiştin. Körlerle gezmiştin. Ondan sonra, görmek için yolculuk edecektin. Bilinmeyenin gösterisine karışıp gitmek için de tek başına yolculuk

edecektin. Ama olan bitenler bu kararlarına uymadı: Bir daha yabancı bir ülkeye gitmedin.

Kafede, gelip geçenlere birkaç saniye bakman, onları iki-üç sert sözcükle nitelemene yetiyordu. Bir bireyi ya da bir ayrıntıyı, acımasızca sınıflandırıyordun. Daha milli olamamış ellilik, dev cüce, bluzlu gulyabani, orji düşkünü sağcı, gemli tüccar, pabucu topuklu kafası boyalı moruk, sübyancı muhasebeci, gizli ibne. Sözlerin öylesine cuk oturuyordu ki çevrende senden bile alaycı gülüşmeler başlıyordu. Ne kötü yürekli, ne de nobrandın, yalnız acımak nedir bilmezdin. Bir Cumartesi günü, ikindi vakti, kent merkezindeki birahanenin camından panoramik biçimde kalabalığı izledikten sonra oradan ayrılırken, birkaç saniye önce oradan geçmiş olsak bizi nasıl tanımlayacağını düşünebiliyorduk. O delici bakışların her birimizde belli bir tipin somut örneğini görecek diye aklımız çıkıyordu.

Başkaları nasıl roman okuyorsa, sen de öyle sözlük okuyordun. Her maddenin başka bir bölümde de karşımıza çıkabilecek bir kahraman olduğunu söylüyordun. Sana göre, rastlantısal okuma boyunca, kalabalık bir olay örgüsü oluşuyordu. Öykü düzene bağlı olarak değişiyordu. Bir sözlük dünyaya bir romandan daha çok benziyordu, çünkü dünya tutarlı bir olay dizisi değil, algılanan darmadağınık şeylerin yığınıydı. İnsan ona bakınca, bağlantısız şeyler bir araya geliyor, coğrafi yakınlık onlara bir anlam kazandırıyordu. Olaylar birbirini izlerse, bunun bir öykü olduğu düşünülüyordu. Ama bir sözlükte, zaman diye bir şey yoktu: ABC zamandizine BCA'dan daha fazla uymuyordu. Senin yaşamını da bir düzen içinde betimlemeye çalışmak saçma olur: Seni gelişigüzel anımsıyorum. Beynim rastlantısal ayrıntılarla diriltiyor seni, bir torbadan bilye çeker gibi.

Anlatılanlara inanmadığın için, işin iç yüzünü açığa çıkarmak için bir dağılıp bir yoğunlaşan bir dikkatle dinlerdin öyküleri. Bedenin orada, ama zihnin başka yerde olurdu, derken kimi zaman yitip, sonra yine ortaya çıkan bir dinleyici gibi yeniden gösterirdi kendini. Tanıklıkları anlatılanlardan farklı bir düzene yerleştirirdin. Zamanı, aynı anda tüm yönlerini görebilmek için çevresinde döndüğün üç boyutlu bir nesneye bakarmış gibi algılardın. Başkalarının çevresindeki anlık haleleri arardın, onların geçip giden yıllarını bir saniyede özetleyecek fotoğrafı. Yaşamları genel görünümlere oturturdun. Her an yan yana gelsin diye zamanı sıkıştırıp, uzak olayları birbirine yaklaştırırdın. Zamanı uzama yansıtırdın. Ötekinin alefini arardın.

Komşu evin özel tenis sahası kullanılmaz olmuştu. Kullanıldığı günlerde de, yılda on gün işe yarıyordu. Doğru dürüst bakılmadı, sonunda da unutuldu gitti, ortadaki ağ çöktü, ak çizgiler kararda, toprak sahayı yeşil mantarlar kapladı. Mülkün bahçesinin kenarındaki, pas tutmuş parmaklıklarla çevrili, yetişkinlerin yüz çevirdiği, kimi Pazar günleri çocukların yeniden keşfettiği sahayı mazıların arasından görürdün, eski püskü spor giysileri içindeki hayaletlerin güpegündüz gezindiği bir perili evi andırırdı. Yirmi yaşındaki bir dilenci ya da güzel, sakat bir kız gibi, o yarı canlı, yaralı figürler gibi ürkütürdü seni. Onda kendi portreni görsen de, o çağdaş yıkıntının çevresinde dolaşmazdın. Onun önünden geçmek yaşamın gelip geçiciliğini çağrıştırıyordu. Ölüm eğretilemeleri seni kaygılandırıyordu kaygılandırmasına ama onun gösterilerini reddetmezdin. Eğretilemeler yaşamı sevmek için, onun karşıtının anımsanmasıyla aşılması gereken deneyimlerdi.

Dünyaya uyum sağlayamadığını hissetmek seni şaşırtmıyordu da dünyanın, içinde yabancı gibi yaşayan birini yarat-

mış olmasına şaşıyordun. Bitkiler intihar eder mi? Hayvanlar umutsuzluktan ölür mü? Onlar ya işler, ya yokolurlar. Sen belki de evrimin zayıf halkası, kaza sonucu ortaya çıkmış bir iziydin. Bir daha canlanmamaya yazgılı, geçici bir anomaliydin.

Ayrıntıları unuturdun. Bir kazadan önceki olayları sırasıyla anlatma konusunda senden çok kötü tanık olurdu. Ama yavaşlığın olsun, hareketsizliğin olsun, başkalarının koştururken ayrıntıda kaçırdığı şeyi, ortak hareketin ağır çekimini izlemeni sağlıyordu. Küçük bir taşra kentinde, bir pazar yerinin tepesindeki otel odasından oraya bakarken, gezinen kalabalığın çevrimsel genliklerle bir şişip, bir sönen bir üçgen çizdiğini görmüştün. Boş bir gözlem midir bu? Bir işe yaramayan bir bilim mi? Zekan belli bir amaca yönelik olmayan konuları horgörmezdi.

Mutlu ya da tasasızken, aynanın karşısında biri olurdun. Üzgünken ise, biri olmaktan çıkardın: Yüz çizgilerin silinirdi, alışkanlıktan "ben" dediğin şeyi tanırdın, ama sana bir başkasının baktığını görürdün orada. Bakışların yüzünün içinden hani o havadan yapılmışçasına geçip giderdi: Karşındaki gözlerse dipsizdi. Yüz çizgilerini bir göz kırpışıyla ya da yüzünü buruşturarak canlandırmanın bir yararı olmazdı: İfade akıldan yoksun olduğunda aldatıcı oluyordu. İşte o zaman kafadan uydurduğun üçüncü kişilerle konuşuyormuş gibi yapmaya başlardın. Delirdiğini düşünür, ama durumun gülünçlüğü en sonunda seni güldürürdü. Güldürü kahramanı rolüne soyunmak seni yeniden yaşama döndürürdü. Başkasını canlandırarak yeniden kendini bulurdun. Artık gözlerin gözlerine bakabilirdi, aynanın karşısında adını söyleyebilmek sana soyut gelmez olurdu yeniden.

İster doğru olsunlar, ister yanlış, yazılı şeylere inanırdın. Yalan olduklarında, arkalarında bıraktıkları iz, günün birin-

de yazarlarına karşı kullanılabilecek bir kanıt oluşturuyordu: Gerçeğin ortaya çıkışı yalnızca gecikmiş oluyordu. Kaldı ki, yalancılar yazdıklarından çok konuşurlar. Kitaplardaki yaşam, ister belgelenmiş, ister uydurulmuş olsun, sana gördüğün, duyduğun yaşamdan daha gerçek geliyordu. Gerçek yaşamı algılarken tek başına oluyordun. Yeniden anımsadığında da, belleğindeki belirsizlikler yüzünden zayıflamış oluyordu. Ama kitaplardaki yaşamı başkaları düşlemişti: Okuduğun şey iki bilincin, seninkiyle yazarınınkinin üst üste gelişiydi. Algıladığın şeyden kuşku duyuyordun, yoksa başkalarının uydurduğu şeyden değil. Gerçek yaşama sürekli dalgalanmaları içinde katlanmaya çalışırken, kendi ritmine göre okuyarak kurgusal yaşamın akışına söz geçirebiliyordun: Onu durdurabiliyor, hızlandırabiliyor ya da yavaşlatabiliyordun. Geriye dönebiliyor ya da geleceğe sıçrayabiliyordun. Okur olarak, bir tanrı gücü vardı sende: Zaman sana boyun eğiyordu. Ağızdan çıkan sözlere, en doğrularına bile gelince, onlar yel gibi geçip gidiyorlardı. Belleğinde birtakım izler bırakıyorlardı bırakmasına ama anımsayınca varlıklarından kuşku duyuyordun. Aklında söylendikleri haliyle mi kalmışlardı, yoksa kendince biçimlendirmiş miydin onları?

Arkadaşlarının evine, başka konuklarla birlikte yemeğe çağrıldığın bir akşam, kapıyı açınca sana nasıl olduğunu soran ev sahibine: "Kötü" dedin. Karşındaki ne diyeceğini şaşırmıştı, daha evin girişinde duruyordun, üstelik sen kapıyı çalınca, konuklardan yükselen hem içten, hem de sabırsız bir "Ahhh!!" çınlamıştı duvarlarda. O an sıkıntınla ilgili kısa bir konuşma yapacak durumda değildiniz, ötekileri bekletmeyi de göze alamazdınız, yoksa onlara açıklama yapmanız gerekirdi, eğlenmek için toplanan bir arkadaş topluluğuna böyle bir şeyi açıklamaya çalışmak da epey rahatsız edici bir şeydi

kuşkusuz. Eğlenceyi bozmak istememiştin, ama o basit "Nasılsın?" sorusuna yanıt verirken yalan söylemek de içine sinmemişti. Dürüstlüğün kibarlığının önüne geçmişti. Elinde olmasına karşın, yakın bir arkadaşının yanında iyiymişsin gibi rol yapmak tuhaf gelmişti sana. Salona geldiğinde, verdiğin ilk yanıtın yarattığı rahatsızlığı yeniden canlandırmak istemedin. Arkadaşının bazılarını tanımadığın arkadaşlarına karşı sevimli bir tavır takındın. İçinde kendini yabancı hissettiğin o ortamda, yüzüne insanın keyfine keyif katmasa bile, vurdumduymazlığıyla tat da kaçırmayan, duruma uygun bir ifade yerleştirebildiğin için şaşırmıştın.

Acın havanın kararmasıyla yatışıyordu. Mutluluk olasılığı kışın beşte, yazın daha geç başlıyordu.

Ruh halinin çevrendekiler hiç fark etmeden onca değişebilmesine şaşırıyordun. Kimi zaman, birine birkaç ay önce birlikte yediğiniz yemekte büyük bir bunalımın içinde olduğunu itiraf ediyordun. Karşındaki şaşkına dönüyor, o sıra hiçbir şey anlamadığını fark ediyordu, birden bir saatli bomba patlamışçasına. Seninse yüzünde her zamanki değişmez ifade oluyordu.

O kadar mükemmeliyetçiydin ki mükemmelleştirmeyi bile mükemmelleştirmek istiyordun. Ama mükemmele ulaşıldığına nasıl karar verilebilir ki? Bir ayrıntı daha değiştirilemez mi? Buna karşılık, korkunç bir an geliyordu, yaptığın düzeltmeleri değerlendiremez oluyordun: Kusursuz şeylere olan düşkünlüğün deliliğe varacak düzeydeydi. İşte o zaman gideceğin yeri şaşırıyor, bulanık, karmakarışık görüntüler arasında, boşlukta çalışıyordun. Güç olan başlamak ya da sürdürmek değil, bitirmekti. Demek istediğim, günün birinde, tasarının üstünde artık onu bozmadan çalışılamayacağına karar vermekti: bir eklemenin iyileştirmek yerine ona zarar vereceğine karar vermek. Kimi zaman mükemmelliği mükemmelleştirmekten

bıkıp, çalışmayı öylece bırakır, ne yok eder, ne tamamlardın. Yarıda bırakılmış o eksiklere bakmak içine su serpebilirdi: Sizin evdeki tavan arasında yalnızca eski çalışmaların olsa da, sonuçta çalışmıştın. Ama o görüntü canını sıkıyordu: Sen ürettiğin şeyin somutça işlemesini istiyordun. Kestirmeden gidip, giriştiğin işleri bitirmek yerine, kendi işini bitirdin.

Ustalıkla davul çalardın. Ergenliğinde, üç ayrı *rock* grubunun üyesi olmuştun: Atomlar, Kriz 17, Dragonfly. Şarkı da söylüyor; birkaç arkadaşınızın karşısında, eğlence salonlarında ya da ailelerin kullanmanıza izin verdiği mahzenlerde çaldığınız şarkıların sözlerini de yazıyordun. Müzisyenler aileleriyle birlikte başka yerlerde yaşamak üzere liseden ya da kentten ayrıldıkça gruplar dağıldı. Sense kaldın, ama gruplarla çalmayı bıraktın. Evinin mahzeninde, güçlü bir amplifikatörden gelen müzikler eşliğinde ya da saatlerce sürebilen sololar atarak çalışmayı sürdürdün. Mahzenden çıktığında bitmiş tükenmiş, ama uzun bir transa girmişsin gibi coşkulu olurdun. Birkaç yıl sonra, sen yirmi iki yaşındayken, Dragonfly'ın gitarcısı Damien seni bulup, yeni grubu Lucide Lucinda'nın Bordeaux'da vereceği konsere gelemeyecek davulcunun yerine çalmanı önerdi. Tren biletini ayırtırken, tanımadığın o kenti keşfetmek için üç gün orada kalmaya karar verdin. Konser senin oraya vardığın günün akşamında, bir çağdaş sanat merkezinde, artık bir sanatçı olmuş gitarcının da katıldığı bir serginin açılışında oldu. Sanata, müziğe düşkün bir sürü genç vardı. Prova sırasında, grupla çalma yeteneğini hiç yitirmediğini fark ettin. Lucide Lucinda'nın müziği, grubun örnek aldığı, altmışlı yılların İngiliz *rock*'ı gibi hem yalın, hem etkiliydi. Konser bittikten sonra, müzisyenlerle arkadaşları eşliğinde sergiyi arşınladın. Akşamın bir bölümünü plastik su şişesi parçalarını bir araya getirerek, organ ya da taş biçiminde kos-

kocaman yontular yapıp orada sergileyen, uzun ince, sarışın, genç bir Polonyalı sanatçıyla geçirdin. O dev gibi işlerin onun incecik ellerinden çıkmış olmasına şaşırmıştın. Ellerinin üstünde hiç pürüz yoktu, ama kendi yontularından birindeki bir ayrıntıyı sana göstermek için elini uzattığında, avuç içiyle iki parmağının üstünde yara izleri olduğunu gördün. Küçük parçaları sabırlı biçimde, ağır ağır bir araya getirerek, koskoca nesneler yaratmayı başarmıştı. Tek başına çalma alıştırmaları yapmana benzettin bu işi: Sen de saatlerce mahzenin ıssızlığında yitip giden sesler çıkarmaya uğraşıyordun, kendinden başka dinleyicin de yoktu. O yapılandırıyor, sense dağıtıyordun. Gece kent merkezindeki bir sürü barda, sonra da kokteyl içip insanların dans edişini izlediğin, Japon tarzı ileri teknoloji dekorlu bir gece kulübünde sürdü. Ertesi gün, iki yıldızlı otelin sana ayrılan odasında uyandın. Duvar kağıdı sarı, halı parlak maviydi, o ucuz otel zincirinin logosunun motifleriyle bezeliydi üstü. Pencere göz kamaştırıcı bir güneş ışığı düşmüş, dar, beyaz bir avluya bakıyordu. O adsız yerin sessizliği belli belirsiz bir iç sıkıntısı uyandırdı içinde. Bu kenti hiç tanımıyordun, elinde onunla ilgili pek bilgi de yoktu. Çıkıp gelişigüzel keşfedecektin onu, ona buna sorup gidilecek yerleri öğrenecektin. Tıraş olurken, aynada bir yabancı gördüğünü sandın. Yüz senin yüzündü, ama sana hiç uymayan dekorla içinde bulunduğun saçma durum yüzünden başka biri olduğunu düşünmeye başlamıştın. Görüntüne öyle acıdın ki az daha ağlayacaktın, tam o anda telefon çalmasa. Arayan kim olabilirdi ki? Açtın, karınmış, halini hatırını sormak istemiş. Aslında içini rahatlatması gereken sesi, uzaktan, yalnızlık duygunu daha da güçlendirdi. Konserin iyi geçtiğini söyledin ona, iki gün boyunca orayı keşfedeceğin düşüncesi seni heyecanlandırıyormuş gibi yaptın. Kapattıktan sonra, tam otelden çıkmaya

hazırlanırken, telefon yine çaldı. Damien arıyordu, Biscarosse'taki bir kumsalda düzenlenen bir tekno-müzik festivaline çağırıyordu seni. Onunla, festivale birlikte gideceği müzisyenlerle zaman geçirmek için kabul edecek oldun. Ama kenti gezmeye karar vermiştin, kulakları sağır eden bir müzikte yüzlerce yabancının ortasında dolaşmak düşüncesi hoşuna gitmemişti. Damien bozulmasına karşın, kentte görülecek birkaç yer söyledi. Telefonu kapatırken, hık mık etmenin sana karar vermekten daha zor geldiğini bilmesen, yaptığın seçimden pişman olabilirdin. Elinde bir kent planı, sokağa çıktın. Eski kentin merkezindeydin. Yüzlerce metre uzanan, büyük bir yaya yoluna saptın. Moda mağazalarına, pastanelere, yan yana sıralanmış her türden dükkana bakıyordun. Bu ticaret merkezinde seni şaşırtacak hiçbir şey olamazdı. Postanenin karşısındaki küçük bir meydana çıktın. Banklara işsiz güçsüz yaşlılar kurulmuştu. İçlerine kişisel eşyasının hepsini doldurduğu, plastik süpermarket torbalarını kemerine iliştirmiş, elli yaşlarındaki bir adam, adımlarına göre önce bir omzunu, sonra ötekini kaldıra kaldıra dolaşıyordu. İşaretparmağıyla görünmez nesneleri gösteriyor, anlaşılmaz sözler mırıldanıyordu. Senden başka kimsenin ona baktığı yoktu. Bu yüzden, o mahallede yaşadığını, o meydanın da onun salonu olduğunu düşündün. Birkaç evsiz daha vardı, kimisi yere oturmuş, kimisi ayakta, kıpırdamadan duruyor, kim bilir neyi bekliyordu. Birbirleriyle ilgilenmiyorlar, gelip geçenler de onları görmezden geliyordu. Görünmez olmuşlardı. Nerede olduğunu anlamak için sokak levhasına yaklaştın. Levhada, alay eder gibi, "Saint-Projet Meydanı"* yazıyordu. Saint-André Katedrali'ne yöneldin. Gotik yapının genişliğinden etkilendin, içeri girdin, ama karanlık bir yandan, soğuk bir yandan, anında ra-

* Kutsal Tasarı (ç.n.).

hatsız oldun. Bir kılavuzu izleyen birkaç yabancı turist dışında, içeride yalnızca, oturup ya da diz çöküp dua eden yaşlı kadınlar vardı. Girişteki plastik kaplı ilanda işaret edilen yağlıboya resimler ışık az olduğu için zar zor görülüyordu. Yeniden dışarı çıkıp, belediye boyunca yürüdükten sonra, Güzel Sanatlar Müzesi'nin yolunu tuttun. İşçiler binayı yeniliyor, cephenin kesme taşlarını ponzalıyorlardı. Rüzgarın giriş kapısıyla onun dibindeki çimenliğe savurduğu toz bulutunun içinden geçtin. İçeride, iki güvenlik görevlisiyle kasiyer dışında kimsecik yoktu. İtalyan, Fransız, İngiliz, Flaman, Alman okullarından eski resimlerin birbiri ardına sıralandığı salonlardan geçtin. Kimi yapıtların oldukça nitelikli olmasına karşın, çevrene dalgın dalgın bakıyordun. O müzeyi, başka kentlerde onlarca kez görmüş gibi hissediyordun. Gerek dinle, gerek mitolojiyle ilgili konuların işlendiği resimler seni bildiğin, şaşırtıcı bir yanı olmayan bir geçmişe götürüyordu. Taşra müzelerinde aradığın şey, küçük, yerel ustaların alışılmamış resimleriydi, ele alınan ikincil konular ya da betimlemedeki beceriksizlikler bir özgünlük katıyordu onlara. Bu müzedeyse onlardan yoktu, Garonne rıhtımlarını gösteren koskocaman bir manzara dışında. Resimde çok geniş bir alana yayılan ticari etkinlikler, denizcilik işleri sayısız ayrıntıyla birlikte resmedilmişti. Betimlenen alana göre küçücük kalan onlarca insan tüm toplumsal sınıfları yansıtan sahneleri canlandırıyordu. Sıcacık bir ışıkla olduğundan güzelleştirilmiş kent sana bambaşka göründü. Bir kent manzarasından hoşlanman için bir resmin arabuluculuğu gerekiyordu belki de. Bir saat boyunca, sahnelerin ayrıntılarını inceledin, mimari yapılara baktın, bundan iki yüzyıl önce resmedilmiş, bugün senaryosunu gönlünce yeniden kurabildiğin o filme daldın gittin. Arkanda duyduğun ayak sesleri seni daldığın dünyadan çıkardı. Canı sıkılan bir

güvenlik görevlisi uzaktan sana bakıyordu. Müzenin geri kalanını bir dakika içinde gezdin: Manzara resminin karşısında daldığın düşünceler çevrendeki XVIII. yüzyıldan kalma portrelere dikkatle bakmana engel olmuştu, oysa epey nitelikliydiler. Thomas Lawrence'ın yaptığı John Hunter portresinin önünde bile oyalanmadın. Ayak seslerin başka hiçbir ziyaretçinin gezinmediği geniş galeride yankılanıyordu. Müzeden çıkınca beyaz bir toz bulutunun içinden geçtin; sağdaki zengin yerleşim bölgesinin kentsoyluların oturduğu, zarif sokaklarına yöneldin. Havaya bakıyor, arada sırada bir daha görmeyeceğin konutlar ilişiyordu gözüne. Kaldırım boyunca, lokantaların önlerine takım elbiseli memurlar, turistler, emekliler kurulmuştu. Karnın acıkmıştı, ama bir lokantada tek başına yemek yemek istemedin. Bir fırından sandviç alıp, bir sokağın köşesinde, bir parkın karşısında, gelip geçenlere bakarak yemeye karar verdin. Genç bir kız yanına gelip, bir sigara istedi. Çıkarıp iki tane verdin, kız sana şaşkın şaşkın baktı, sonra da abartılı bir biçimde teşekkür etti. Damien'in söylediği fotoğraf galerisinin yerini elindeki planda bulmaya çalıştın. Kentin öteki ucundaydı. Uzaklığa bakılırsa, oraya gitmen en az bir saati bulacaktı. Yeniden eski kentten geçerken gergin değildin hiç. Gezerken belli bir amacının olması seni rahatlatmıştı. Garonne boyunca yürüdün, rıhtım inşaat halindeydi, bir tramvay istasyonu kuruyorlardı oraya. Yapılan çalışmalar yolla kaldırımın biçimini değiştirmişti, tahta perdelerin çevresinden dolaşman, kum yığınlarının içinden geçmen, şosede açılmış çukurlara dikkat etmen gerekiyordu. Eski, yıkık dökük ambarların cepheleri çalışmalar ilerledikçe yenileniyordu. O donup kalmış gibi duran eski, güzel mahallelerdense, kentin bu değişim halindeki bölümü ilgini çekmişti. Gelecekte, oradaki yaşamın nasıl olacağını düşlüyordun: Gözünün önünde-

ki manzaranın varlığı kendi başına değil de yakında dönüşeceği şey açısından anlamlıymış gibiydi. Güzel Sanatlar Müzesi'ndeki resimde gösterilen eski kenti ya da gözlerinle gördüklerinden hareketle zihninde kurduğun gelecekteki kenti, kentin gezdiğin o anki görüntüsüne yeğlerdin. Fotoğraf galerisi liman alanında, konteynerlerle, aktarma gereçleriyle çevrili sanayi ambarlarının ortasındaydı. Birçok sundurma boyunca yürüyüp, sonunda tepesindeki camlı açıtlardan aydınlanan, aklı bozlu, büyük bir yapıya girdin. "Yeni Kent Alanları" sergisinde Avrupa topraklarını gezmiş on fotoğrafçının çalışmaları vardı. Fotoğrafların nerede çekildiğini gösteren pek ipucu yoktu. Manzaralarda, çoğunlukla kent alanlarıyla kırsal alanların sınırındaki adsız yerler, çağdaş kentlerin yörekentlerinden sanayi ya da ticaret bölgeleri görünüyordu. Hiç insan yoktu ortalıkta. İnsanın varlığına ilişkin tek iz şoseden gelip geçen araçlardı. Büyük boyutlu, renkli baskılar da en az gösterdikleri yerler kadar adsız bir biçimde sıralanmışlardı. Bir fotoğrafı ötekinden ayırmak güçtü. Çerçeveleme cephedendi, renkler düz, baskılar özenliydi. Karşındaki o ücra yerlere gitme arzusu uyanmıyordu içinde. Fotoğrafçılar ele aldıkları konuyu ne olduğundan güzelleştirmek, ne de acıklı göstermek istemişlerdi. Biçemlerindeki yansızlık gösterdikleri yapılarınkini anımsatıyordu. Yaşam oralardan elini eteğini çekmiş gibiydi. Fotoğraflar gerçeğe uygun göründü gözüne: O sevimsiz, uçsuz bucaksız, ıssız yerlerde kim yaşamak isteyebilirdi ki? Galeriden çıkınca, liman alanının da sergiye konabileceğini düşündün. Ama o alana can veren rüzgar, yaşamın gürültüsü, oradan oraya giden insanlarla taşıtlar orayı yaşanılabilir kılıyordu. Acaba yaşamı dondurarak öldüren şey fotoğraf mıydı? Saat akşamın altısıydı. Müzeler, galeriler, anıtlar kapanıyordu. Kentte tek başına kalmıştın; sokaklarda

yürümekten, yapılara, mağazalara, lokantalara bakmaktan başka yapacak bir şeyin yoktu. Manzarayı bir de ters açıdan görmek için geldiğin yoldan yürümeye başladın. Az önce gördüğünü anımsamadığın yapıları sayıyordun. Onlarca vardı onlardan. Belleğin her şeyi kaydettiğini, ama bizim yalnızca o anıların bir bölümünü, onun canı ne kadar isterse o kadarını anımsayabildiğimiz yönündeki varsayıma artık inanmıyordun. İlerideki iki sokağın arasında, dokuz yapı vardı. Yalnız üçünü anımsıyordun. Her birinde dikkat çekici bir ayrıntı vardı. Birinin araba kapısı maviye boyanmış bir aslan başıyla bezeliydi. Bir başkasının alt katında bir müşterek bahisçi vardı, en sonuncusunun yakın zamanda elden geçirilmiş pencereleri hâlâ yeşil plastik örtülerle kaplıydı. Öteki yapıların, ikisi dışında, ayırt edici özelliği yoktu hiç. O ikisinden birinin üstünde, yaldızlı bir levhada: "Charles Dreyfus, Psikanalist" yazıyordu; ötekinde de dalgıç malzemeleri satan bir dükkan vardı, camekanındaki sarılı siyahlı giysiler giymiş, maskeli, paletli iki dalgıç regülatörlerden, zıpkınlardan, el fenerlerinden, saatlerden, şnorkellerden, şamandıralardan, bıçaklardan, ağırlıklardan oluşan bir sualtı evreninin ortasında geziniyordu. Gelip geçenlere orada insanların sırlarını açtığı bir muayenehane olduğunu bildiren o yazının ya da o parıltılı, gülünç camekanın nasıl gözünden kaçtığını düşünüyordun. Garonne yönünde, sokağın öteki tarafına mı bakıyordun, düşüncelere mi dalıp gitmiştin, yoksa boş boş yürürken fark etmemiş miydin? Belleğinin zayıf olduğuna inanmaktansa, bir açıklama arıyordun. Buna karşılık, ters yönde, aynı yolda ilerledikçe, belleğinde az önce gelirken gördüğün şeylerin yalnızca kırıntılarının kaldığını anlıyordun. Ayrıntılarının çoğu sana yabancı gelen bir dekorun ortasında yürüyordun. Büyük tiyatronun yanına gelince, geri dönüp, üçüncü geçişte belleğinin daha iyi çalışıp

çalışmayacağını görmeyi düşündün. Ama acıkmıştın. Eski ahşap kaplamalarla, mermer tablalı masalarla döşeli bir lokantaya girdin. Birkaç yaşlı gedikli yemek öncesi bir kadeh içki içiyor, garsonlar yemek için örtüleri örtüyorlardı. Sen tam oranın akşamı yalnız başına geçirmek için fazla iç karartıcı olduğunu düşünürken "Yemek yiyecek misiniz?" diye sordu bir garson. Birine baktığını söyledin, gözlerini salonda şöyle bir gezdirdikten sonra da dışarı çıktın. Bir saat boyunca, daha çağdaş bir lokanta aradın durdun. Yayalara ayrılmış bir çıkmazda, hafif ışıklarla aydınlatılmış, İspanyol mezeleri satan, çağdaş tasarımlı bir şarapevi bulduğunda, hava kararmıştı. İçeride ortam sıcaktı. Barda otuz kadar genç çene çalıyor, yavaş bir elektronik müzik havayı yumuşatıyordu. Birkaç masaya arkadaş toplulukları oturmuştu. Hem bardaki müşterileri, hem de gelip geçenleri görebilmek için, ön taraftaki camlı bölmenin bir köşesinde kendine bir yer buldun. Ama çıkmaz sokak boştu, bara gelenler ya da çıkanlar dışında kimse görünmüyordu. Yavru kalamar, jambon, biber, acılı sucuk, bir de domuz fileto ısmarladın, yanında da bir küçük şişe Rioja şarabı. Tam yemeğini yarılamışken, önceki akşamı birlikte geçirdiğin Polonyalı sanatçı, arkadaşlarıyla buluşmaya geldi oraya. Seni görmeden onların yanına gitti. Araya girip girmeme konusunda kararsız kaldın, oradan gittikten sonra bir daha görmeyeceğin yeni insanlarla tanışmak içinden gelmiyordu. Ama tek başınayken, kendini göstermemenin de saçma olacağını düşünüyor, üstelik ona bakmadan da edemiyordun. Birden sana doğru döndü, seni tanıyınca yüzünde kocaman bir gülümseme belirdi. Sen de gülümsedin, kendisini görmezden geldiğini düşünmüş olabileceğini düşünüp rahatsız oldun: Sonuçta oturduğun yere bakılırsa, onu görmemiş olamazdın. Yanına gideyim mi, gitmeyeyim mi diye duraksıyordunuz ikiniz de. Birbirinize

bakıyordunuz, zaman geçmek bilmiyor gibiydi. Kalkıp yanına gittin. Seni insanlarla tanıştırdı, sense arkadaşlarına aldırmadan onu masana çağırdın. Önerin hiç de nazik olmamasına karşın, kabul etti. Polonya'daki yaşamı, ailesi, sanatı üstüne sorular sordun ona. Uzun uzun, tüm ayrıntılarıyla anlattı, ama o sana sorular sormaya başlayınca, sen başka sorularla yanıt verdin. Kendinden söz etmek istemiyordun, ama onun kendisinden söz etmesini saatlerce dinleyebilirdin. Onu tavlamaya mı çalışıyorum, öyle düşünüyor mu acaba diye geçiriyordun içinden. Ya arkadaşları onsuz giderse, o da otelinin kapısına dek seninle gelirse ne olacaktı? Karına bağlıydın, ama bunun nedeni yaşadığın kentte karşına onu aldatma fırsatı çıkmamış olması değil miydi? Evinden uzaklarda tanıştığın kadınlarla kaçamak yapma fırsatın olmuştu, onları anımsadın. Hiçbir zaman öyle bir şey yapmamıştın. O akşam, o kadın sana başka bir yerde bir kadeh içmeyi önerince, üstelik arkadaşlarının da belli etmeden çıkıp gittiğini anlayınca, otele dönmeye karar verdin. O da sana yolda eşlik etti. Girişe geldiğinizde, artık konuşmuyordunuz. Ayakta, hiçbir şey demeden, birbirinize bakıyordunuz. Sana usulca yaklaştığı anda, gidip yatacağını söyledin. Gülümsedi, sen de telefonunu adresini alıp ondan ayrıldın. Odanda, hiç pişman değildin, dönüş vakti yaklaşırken gününü zaman öldürerek geçirdiğin duygusuna karşın uykuya daldın. Ertesi gün, o boşluk duygusuyla uyandın. Önceki günküyle aynı hareketleri yaptın, kalktın, perdeleri açtın, tıraş olup yıkandın. Yemek salonuna, kahvaltıya indin. Salon boştu, saat neredeyse on olmuştu. Önceki günün bir yerel gazetesini okudun dalgın dalgın. Odana çıktığında, az önce öğrendiğin haberleri doğru dürüst anımsamıyordun bile. Yeniden dışarı çıkıp, kentte gelişigüzel gezinmeye başladın. Ama adımların seni kendiliğinden önceki gün arşınladı-

ğın yerlere götürüyordu. Baktığın şeylere daha az dikkat ediyordun, geçtiğin yerlerde yeniliğin çekiciliği kalmamıştı. Bu yüzden, önce sağdan ilk sokağa, sonra soldan ikinci sokağa, sonra yine sağdan ilk sokağa, sonra yine soldan ikinci sokağa dala dala gitmeye karar verdin, bu yöntemi bırakmadıkça önüne çıkacak herhangi bir şeyin çekiciliğine kaptırmayacaktın kendini. Arada sırada rastlantının seni nerelere getirdiğini görmek için planına baka baka, günü böyle geçirdin. Kent merkezinden yaklaşık elli kilometre uzaklıkta, bir işçi mahallesinde, bir parkın kenarındaki bir kafede yemek yedin. Gelip geçen insanları izledin, oyalanmak için istatistikler çıkardın. Kadınları, erkekleri, çocukları sayıyordun. İnsanları yaşlarına, varsaydığın işlerine ya da giysilerinden anlaşıldığı kadarıyla zevkleri ya da gülünç yürüyüşleri gibi daha öznel ölçütlere göre sınıflandırıyordun. Öyle öyle kafenin açık bölümünde iki saat geçirdin. O "istatistikleri" yeniden okuyunca, yaptığın şey çok saçma geldi sana. Kimsenin bir işine yaramayacak, senin de herhangi bir şeyde kullanamayacağın o dökümü ne diye çıkarmıştın? Sayfaları yırtıp yolun kenarındaki oluğa attın. Saat üçtü. Yine gelişigüzel yürümek yerine, en kısa yoldan kent merkezine döndün. Oteline yaklaştığında, akşam yemeği için hâlâ çok erkendi. Gördüklerinin artık belleğine kazınıp kazınmadığını anlamak için dün geçtiğin yollardan yürümeye karar verdin. Plana bakmadın, bir yere saparken bir kez olsun duraksamadın. Aynı ayrıntılar, tabelalar, kaldırımlar, şose çalışmaları çarpıyordu gözüne. Görüntünün tekdüzeliğini yalnızca gelip geçenler bozuyordu. Bedeninin yorulduğunu hissettin, bu kent gezisi rastlantı sonucu bir jimnastik alıştırmasına dönüşmüştü. Başlangıç noktasına döndüğünde, zaman kavramını yitirmiştin. Saatine baktın, dört saatin geçtiğini görünce şaşkınlıktan ağzın açık kaldı. Karşına çıkacak ilk lokantada yemek

yemeye karar verdin. Zarif bir biçimde döşenmiş, geleneksel kentsoylu mutfağı yemekleri sunan Clos Saint-Viven adlı lokantaya girdin. Mönüdeki her listeden ilk yemeği seçtin, Hint kirazı reçelli kaz ciğeri ezmesi, Bordeaux soslu antrikot, yanında patates sote, bir de ahududulu pasta. Dingin ortam seni rahatlatmıştı, ama öteki müşteriler lokantadan çıktıkça, istekleri-ni yerine getirmek için iyiden iyiye sana bakıp durmaya başlayan garsonlar canını sıkıyordu. Son çift de gitmeden hesabı ödeyip lokantadan ayrıldın. Gece yarısı olmuştu. Otele dönünce, geçirdiğin iki günle ilgili notlar aldın. Gördüğün, yaptığın, düşündüğün şeyleri anlattın. Zamanını boş boş geçirdiğini düşünürken, o metni yazman seni sabahın beşine dek ayakta tuttu. Ertesi gün, seni eve götüren trende, yazdıklarını yeniden okurken sayfa kenarlarına bir sürü not daha ekledin. Karın da sana neler yaptığını sorunca, bütün akşam sayısız ayrıntı vererek anlattın durdun. Zaman öldürmek için gezindiğin o kentte kendini işsiz güçsüz hissetmiştin. Ama yüzleştiğini sandığın boşluk duygusu gerçekte bir yanılsamaydı: O anları öyle güçlü biçimde hissederek yaşamıştın ki, seni başka hiçbir şey ya da hiç kimse o kadar oyalayamazdı.

Kendine karşı çok sert davranırdın, oysa başkalarına hep sabırla, hoşgörüyle yaklaşırdın.

Kendine adının altında yeni bir kimlik üreterek eğlenmek için formlarda yanlış kutucukları işaretlerdin. Yeri geliyor, "Annelik iznindeyim" sorusuna "Evet" kutucuğunu işaretliyor, "Çocuk sayısı"na "3", "Uyruğunuz"a "Avustralyalı" yazıyordun.

Güzel müziğin iç karartıcı, iç karartıcı mimarininse çirkin olduğunu düşünürdün.

Arkadaşlıklarında bir öyle bir böyle davranmazdın. Yol kenarındaki bir kaya gibi öngörülebilen, güven veren biriy-

din. Aynı kokteylde, yaşlı bir arkadaşının yanında sürekli sırt ağrısı çektiğinden yakınıp, on beş dakika sonra, bir başkasının yanında kendini yıllardır bu kadar iyi hissetmediğini söylediğine tanık olduğun o kuzenin kaypaklığını gülümseyerek anlatırdın. O adam nasıl bir mantıkla hareket ediyordu, kendini bırakıp hep başkalarını mı düşünüyor, bilinçsizce çelişkiler içinde mi yuvarlanıyor, yoksa kafasında birtakım hesaplarla yalan mı söylüyordu?

Bir söz, "Upuzun karanlık bir şarkı" sözü geliverirdi aklına durduk yere. Nereden duymuştun? Hiç anımsamıyordun: Kökeninin silinmesi ondaki hayaletimsiliği daha da güçlendiriyordu.

Boş zamanlarını, takıntılı biçimde, kendi gündelik yaşantısını belgelemeye ayıran şu Parisli işadamının öyküsüne bayılıyordun. Adam mektupları, davetiyeleri, tren, otobüs, metro, uçak ya da gemi biletlerini, sözleşmelerini, otel faturalarını, lokanta mönülerini, gittiği ülkelerin turistik kitapçıklarını, gösteri programlarını, ajandaları, not defterlerini, fotoğrafları, her şeyi saklıyormuş. Evindeki, duvarları klasörlerle kaplı bir odada topluyormuş gitgide büyüyen arşivini. Odanın ortasında, sarmal biçimli panoramik bir çizelgede Paris, Fransa ya da yabancı ülkeler, anakaralar, denizler, aylarla günler farklı renklerle gösteriliyormuş. Ona şöyle bir bakıp, tüm yaşantısını gözünde canlandırabiliyormuş. Kendi kendisinin koleksiyonunu yapmış.

Nasıl işlediğini bilmediğin, ama çaba gösterirsen anlayabileceğinden emin olduğun bir nesnenin karşısında, kimi zaman kurgu, görünüş aşamasında kalmayı yeğliyordun, tıpkı güzel bir manzaranın tadını çıkarır gibi: Onu uzaktan görmek sana yetiyor, orada gezinmen gerekmiyordu. Bir adayı bir gemiden görmek orada yürümekten daha eğlenceli olabiliyordu.

Kendi mezarını yaptırmayı tasarlıyordun. Yaşadığın her yerden daha çok zaman geçireceğin konutu seçme işini başkalarına bırakmak istemiyordun. Düz, parlak, kara mermerden olacak, süsü püsü olmayacaktı. Önünde, bir mezar taşında adın, doğum tarihin, aynı zamanda seksen beş yaşındaki ölüm tarihin yazacaktı. Aile mezarı olmayacaktı: Orada tek başına yatacaktın. Tarihler sen sağken kazınacaktı üstüne.

Mezarlıkta gezinenlerin onyıllarca sonraki bir ölüm tarihinin önceden yazılmış olmasına verecekleri tepkileri düşlüyordun. Bir sürü senaryo gerçekleşebilirdi.

Sen ölmeden önce, ölümünün geleceğe programlı tarihi mezarını kaba bir şakaya ya da kaygı verici bir kehanete dönüştürecekti. Öngörülen tarihten önce ölürsen, mezar taşındaki tarihin yerine gerçek ölüm tarihin yazılarak gömülebilirdin, ne var ki bu yalanı bozup, mezarını sıradanlaştırırdı. Öte yandan, yazanı değiştirmeden de gömebilirlerdi seni. O zaman, ziyaretçiler bunun bir şaka olduğunu düşünüp, her şeye karşın içinde bir ölü bulunan bir mezarın karşısında gülerlerdi. Mezar taşı bu kaba şakayı senin seksen beş yaşına geleceğin yıla dek sürdürürdü. O tarihten sonra, gelip geçenler ondaki ayrıksılığı fark etmez olurdu: Mezar taşında yazan tarihin yalan olduğunu, mezardaki insanın belirtilen tarihte ölmediğini kim düşünebilirdi ki?

Bir başka olasılık da önceden düşündüğün tarihte, seksen beşinci yaşında ölmendi. Belki ecelinle o yıl ölürdün, kaldı ki bu çok olağandışı bir şey olur, öngörünü gerçeğe dönüştürürdü ölümün; belki de mermere kazınan sözü tutmak için intihar ederdin. O zaman, seni mezar taşına yazılanlara dokunmadan gömerlerdi.

Seksen beş yaşını geçersen, mezarlık ziyaretçileri sen hâlâ sağken, öldüğünü düşünürlerdi. Sonra gün gelir gerçekten

ölürdün. Yazılan tarih değiştirilmezse, gömüleceğin mezarın taşı genç gösterirdi seni. Tabii sen sonunda ölüm tarihini mezar taşındakine uydurmaya karar vermezsen. Belki de öldükten sonra, yazılı ölüm tarihinin sürekli ileri atılmasını vasiyet eder, böylece durmaksızın ilan edilen ölümün asla gerçekleşmemiş görünürdü.

Bu karmaşık varsayımları intiharın sona erdirdi, ama tasarını bilen karın arkanda bıraktığın çizimlerden hareketle yaptırdı mezarını. Mezar taşının üstüne doğduğun tarihle ölüm tarihini yazdırdı. Aralarında seksen beş değil, yirmi beş yıl vardı: Ölümünle ilgili şaka yapma düşüncesi senden başka kimsenin aklına gelmedi.

Senin için, yeni insanlarla baş başa buluşmak ne kadar kolaysa, toplu halde bir araya gelmek o kadar zordu. Bir gün, seni annemle babamın, senin evinden birkaç kilometre uzaklıktaki evine yemeğe çağırmıştım. Yalnız olacaktık, ama akşama doğru, bir sürü arkadaşım çıkageldi, ben de onlara yemeğe kalmalarını söyledim. Biz güneşin altında yemek öncesi bir kadeh içki içerken, evin köşesine geldiğinde, iki kişilik yerine altı kişilik kurulmuş sofra ilişti gözüne. Yüzün saniyede allak bullak oldu. Rahatsız olduğunu anladığımı görünce toparlanıverdin. Duygularını benden gizlemek değildi amacın, arkadaşlarıma kaba görünmek istemiyordun. Kalıp bir daha görmeyeceğin insanlarla çene çalmak yerine, geri dönüp eve gitmeyi yeğleyeceğini biliyordum. Arkadaşlarım birbirlerini iyi tanıyorlardı. Sende, yüksek sesli konuşmalardan olsun, seslerdeki şen şakraklıktan olsun, bakışmalardan olsun, arkadaşlıkların ne kadar eskiye dayandığını anında kavrama yeteneği vardı. Yeni tanışan bir yabancılar grubunu, senden uzakta çok uzun zaman önce kurulmuş bu topluluğa yeğlerdin. Ama kendini zorlayıp kaldın. Bütün akşamüstü, önce kestane ağacının ya-

nına, sonra sedirin altına çekip topluluktan ayırmayı başardığın bir kadınla konuştun. Duyduğunuz ilgi karşılıklıydı, ama onu içinde tanıdığın gruptan ayrı düşünemiyordun. Ötekilerin gölgesi geziniyordu üstünde. Onu yeniden gördüğünde, arkadaşlarının izini unutamamaktan çekiniyordun. Onlara yamanan kişi olmak istemiyordun. Topluluk seni iyi karşılarsa, sonradan gelen olacaktın. Senin önünde kurulan arkadaşlıkları, bir yabancı olarak katıldığın, daha önceden kurulmuş arkadaşlıklara yeğliyordun: Yeni arkadaşlıkların kuruluşuna, gelişmesine tanık oluyordun sonuçta; kişiler arasında nasıl özel bağlar oluşacağını kestiremesen de, başlangıç noktanız aynı olduğu için, gelecekte olup bitecekler açısından eşit olduğunuzu bilirdin. O akşamüstü, arkadaşlarımın ortak geçmişinin seni her zaman dışlayacağını anlamıştın. Bir kenarda kalmaktansa, bir çevreye yaklaşmamayı yeğliyordun.

Önemli bir okula giriş sınavının yazılı bölümünü başarıyla geçmiştin. Genel kültür sınavının sözlü bölümünde, sana verilen konuyla ilgili söyleyeceklerini hazırlamak için yarım saatin varmış, konu da şuymuş: "İnsan ölümü yaşamak zorunda olduğu için korkmalı mıdır?" Bu çelişkili tümce başını döndürmüş. İnsan ölümü yaşayabilir mi? Alttan alta öyle olduğunu söyleniyormuş soruda, çünkü sorulan şey ondan korkulup korkulmayacağıymış. Sen yirmi yaşındaydın. O ana dek, ölümü başkalarının başına gelen, kendi başına geldiğindeyse hiç farkına varmadan seni alıp götürecek bir şey olarak düşünüyordun. Ölümü yaşamak demek, toparlanıp gittiğini hissedecek zaman olmadan birdenbire onunla burun buruna gelmek yerine, onun gelişini görüp kabullenmek demek miydi? Kaçınılmaz olan karşısında özgür iradeyi ortaya koymak için, onu önceden seçmek demek miydi? Bir sürü soru geçiyormuş aklından, önündeki beyaz sayfaya darmadağınık

notlar alıyormuşsun. Aldığın notlardan birini bana söylemiştin: "Ölüm hiç bilinmeyen bir ülkedir, kimse oradan dönüp de nasıl bir yer olduğunu anlatamamıştır." Konu senin için o kadar önemliymiş ki arana mesafe koyamıyormuşsun. Sen düşüncelerini toparlayamadan yarım saatlik süre dolmuş. Bir masanın başında oturan, sınavı yapacak iki adamın seni soğukça karşıladığı salona girmişsin. Oturup not ettiğin karmakarışık düşünceleri anlatmaya başlamışsın. Karşındakilerin yüzünden düş kırıklığı okunduğunu düşünmüşsün. Sözcükler ağzından bir başkası söylüyormuşçasına, makine gibi dökülürken, bir şey söylemeden duruyorlarmış. Dolambaçlı düşüncelerini yüksek sesle dile getiriyormuşsun. İki adamdan biri söylediğin sözlerden birini soruya dönüştürerek yinelemiş: "Doğum yaşamın yokluğu için neyse, ölüm de yaşam için odur, öyle mi?" Derken, uzun bir sessizlik olmuş. Donup kalmış, yanıt verememişsin, hani bizzat ölüm sana sesleniyormuş gibi. Ölüm karşındaki adamlarda cisimleşmiş değilmiş, onlarla aranda geziniyormuş. Sınavın sona ermesini beklemişsin: Geçmeyi artık önemsemiyormuşsun. Salondan çıkarken kesinkes başarısız olduğuna inanmana karşın, sınava girdiğine yerinmiyormuşsun. Ölümü, ona eşlik eden anlaşılmazlıkla birlikte algılamak sınavın sonucundan daha önemliymiş gözünde. Daha sonra, okula alındığını öğrendin. Ölüm üstüne yaptığın konuşma en yüksek notlardan birini almış. O okula gitmekten vazgeçtin.

Sana davetiyeyle birlikte, çağrıldığın yemeklerin mönüsünü de yollamalarını isterdin, böylece hangi yemekleri yiyeceğini bilip önceden sevinebilirmişsin. Gelecekteki hazza şimdinin arzuları eklenirmiş.

Sana neler olacağını öğrenip içini rahatlatmaktansa, seni bekleyen yaşamı önceden yaşayabilmek için geleceği öğren-

mek isterdin. Ölümüne dek yaşamının gün gün nasıl geçeceğinin yazıldığı, eksiksiz bir ajanda düşlerdin. Böylece, yarının sevinçlerine, sıkıntılarına olduğu kadar uzak günlerinkilere de kendini hazırlayabilecektin. İnsanın geçmişi anımsadığı gibi bakabilecektin geleceğe, orada gönlünce gezinecektin. Ama günün birinde, düşünü kurduğun o ajanda yaşamını sana kocaman, dikenli bir duvar gibi gösterdi. Öngörülen bir yaşam içini rahatlatıyordu, çünkü onun hazla dolu olduğunu düşlüyordun. Oysa ajandanın içinde ne olacağını gösterebilecek hiçbir şey yoktu ortada. Belki de en büyük karabasanın o olacak, yüzleşmek için kendini hazırlaman gereken, önceden belirlenmiş bir sürü acıyı barındıracaktı. Buna karşılık, geleceği bilmemek onu arzulanabilecek bir şeye dönüştürebilirdi.

Yalnızca yankısı uzun sürecek işler yapmak isterdin, birkaç dakikada ortaya konan, ama izi uzun süre korunacak, göz alacak hareketler. Resme olan ilgin de zamanın böyle maddenin içinde askıya alınmasından kaynaklanıyordu: Kısa yapılış sürecinden sonra resmin upuzun yaşamı başlıyordu.

Yazları, deniz kıyısında, tek başına katamaranla açılırdın. Yelkenleri açar, dümdüz giderdin. Dalgalar hep aynı olduğuna göre, neden yön değiştirecektin ki? Düz çizgide ilerlemek işine geliyordu. İzlenecek yolu düşünmekle uğraşmıyor, sırtını kıyıya dönüp pruvayı ufka çeviriyordun. Karayı unutmak istiyordun, ama çevrende yalnızca dalgalar kalacak kadar uzun gezmiyordun. Ciğerlerin havayla doluyor, dalgalardan başka bir şey işitmez oluyor, teknenin hareketleri de dengede durmaya çalışan bedenini oyalıyordu. Dalgaların sallanışı seni ipnotize ederken, yel ayıltıveriyordu. Bilincinin açık olduğu bu yarı uyku halini seviyordun, bir dadının tatlı bir sesle ninni söyleyerek salladığı bir çocuğunkini anımsatıyordu. Derken, geri dönmen gerekiyordu. Yön değiştiriyor, sana volta vurduran

yele karşın olabildiğince düz gitmeye çalışıyordun gelirken olduğu gibi. Karanın uzaktan görünüşü seni denizin unutturduğu gerçekliğe döndürüyordu. Kumsal yaklaştıkça, dalgaların etkisiyle dalıp gittiğin gündüz düşünden kopuyordun.

Bir akşam, Provence'ın bir büyük kentinde, gece üç saat boyunca sokaklarda gelişigüzel dolaştın. İki büyük caddenin sınırladığı sevimsiz bir mahalleye geldin. Ucuz akarların ardından, toplumsal konutlar, bakımevleri, garajlar, süpermarketler, elektrikli süpürge mağazaları, evcil hayvan ürünü satan birkaç dükkan, kadın berberleri sıralanıyordu. Kirli perdelerin ardına gizlenmiş, duvarında karayolu dinlenme tesisi mönüsü olan bir lokantadan yoğun bir kızartma kokusuyla kısık ateşte pişirilmiş et kokusu geliyordu. Turuncu kent ışıkları, iki beton yığınının arasında her nasılsa korunmuş, geçmiş yüzyıldan kalma birkaç villaya bakmaktan tat almana engel oluyordu. Bir mezarlığın yanındaki küçük bir kiliseye vardın. Büyük bir serviyle bezeli giriş parmaklığının ardında göze çarpan ak mezarlar, gözüne dingin bir güzelliği olan bir vaha gibi göründü. Geceleyin, tek başına bir mezarlıkta yürümeyi hiç düşünmemiştin. Bilinçdışı bir hayalet takıntısı seni alıkoymuştu. Taş bir duvardaki yarıkla parmaklığın üstündeki bir dayanak noktası karar vermeni sağladı. Düşünmeden, oradan nasıl çıkacağını aklından geçirmeden, duvara tırmanmaya başladın. Bir araba geliyordu, inip geçmesini bekledin. Onun ardından, bir motosiklet, sonra bir başka araba daha geldi. Beklerken, küçük levhaya, mezarlığın açılış saatlerine bakıyormuş gibi yapıyordun. Saat gecenin ikisiydi. Yeniden tırmanmaya başladın, birkaç hamlede içerideydin. Mezarlığın yakınlardaki şantiyeler gibi korunup korunmadığını bilmiyordun. Ayaklarının altında çakıllar gıcırdıyordu. Hayaletlerden korkmuyordun; bir süredir, ölümü o kadar çok düşünüyordun ki, artık bildik bir

şeye dönüşmüştü senin için. Alacakaranlıkta o mezarları görmek, iyi yürekli arkadaşlarının düzenlediği sessiz bir baloya gidiyormuşçasına içini rahatlatıyordu. Oradaki tek yabancı, kendisini seven ölülerle çevrili tek canlı varlık sendin. Bir bekçinin ya da bir aylağın karşına çıkması bir hortlaktan daha çok kaygılandırırdı seni. Karanlığın yumuşattığı bu taş dekorda, düşüncelerin yaşamla ölüm arasındaymışsın gibi salınıyordu. Kendini kendine yabancı hissediyordun, ama ölülerle dolu o alan bir biçimde tanıdık geliyordu sana. Bu duyguyu çok seyrek yaşamıştın: zaten ölü olduğun duygusunu. Ama mezarlığın altında uzanan, evlerin ışıklarının pencerelerden ışıldadığı tepelere bakınca, birdenbire yeniden canlıların dünyasına döndün. İşte o zaman bir yaşama içgüdüsü adımlarını çıkışa doğru yönlendirdi. Birkaç dayanak sayesinde duvara tırmanıp dışarı çıktın. Sokak tarafına inerken, ayağın mezarlığın kapısına çarptı, kapı açılıverdi. Kilitli değilmiş. Giriş serbestmiş: Boşu boşuna tırmanmışsın.

Çevrendeki insanları sevindiren güneş, sıcaklık, ışık sana dışarı çıkmaya bir çağrı, yalnızlığında seni rahatsız eden bir sevinç ödevi gibi görünüyordu. Keyfinin iklime bağlı olmasını kabul etmiyordun. Onu yalnız kendin sağlamak istiyordun. Havanın güzel olduğunu söyleyip seni çağırdıklarında, çıkmayı reddediyordun. Kapalı hava, kış, yağmur ya da soğuk seni rahatsız etmiyordu. Doğa o zamanlarda yapına uyum sağlamış görünüyordu. Havanın kötü olması seni dışarı çıkmamanın verdiği suçluluk duygusundan kurtarıyordu. Kapanıp kalman olağandışı görünmeden, evinde oturabiliyordun. O zaman kimse gelip de odana neden bu kadar düşkün olduğunu sormuyordu.

Ölçülülüğün tersi olan seçkinliğin aşırı göze çarpan bir zariflik biçimi olduğunu söylerdin. Sen ölçülü olmak istiyordun,

insanlar zarif biri olduğunu söylüyorlardı. Sen yansız olmayı yeğlerdin, ama güzelliğin olsun, boylu bosluluğun olsun, kalabalık içinde dikkat çekmeni sağlıyordu. Daha sevimsiz bir görüntünün ardına gizlenmek için, üstüne göre olmayan giysiler giymeyi, kambur durmayı, beceriksizce hareket etmeyi düşünüyordun. Ama bu yapay davranışların fark edilmesinden, seni hiç de öyle olmamana karşın bir züppe gibi göstermesinden çekiniyordun. Bu yüzden, doğal zarifliğine boyun eğiyordun.

Paris'te, metroda, bir vagona girip açılır kapanır koltuklardan birine oturdun. Üç istasyon sonra, bir sokak serserisi oturdu yanına. Peynir, sidik, bok kokuyordu. Kaba saba bir hareketle sana döndü, birkaç kez burnunu çekip: "Hımmmm, hacıyağı kokuyor burası" dedi. Sabah dışarı çıkmadan koku sürmüştün. Bir sokak serserisi ilk kez seni güldürüyordu. Genelde, bu tür insanlardan kaygılanırdın. Kendini tehlikede hissetmezdin, onlar yüzünden başına bir şey gelmemişti hiç, ama sonunun onlar gibi olabileceğinden korkardın. Öte yandan, tasalanmanı gerektirecek bir şey yoktu ortada. Yalnız, yoksul, alkolik, terk edilmiş değildin. Bir ailen, bir karın, bir evin vardı. Paradan yana sıkıntın da yoktu. Ama sokak serserileri sonunun varacağı olası yerlerden birinin haberci hayaletleriydi. Kendini mutlu insanlarla özdeşleştirmiyor, her şeyi ıskalamış ya da hiçbir şeyi başaramamış kişilerle bir tutuyordun aşırıya kaçıp. Sokak serserileri, yaşamının yönelebileceği bir gerileme sürecinin en son aşamasını simgeliyordu. Onları kurban olarak değil de kendi yaşamlarının bu noktaya gelmesine neden olan insanlar olarak görüyordun. Ne kadar akıl almaz gelse de, kimi sokak serserilerinin böyle yaşamayı seçtiğini düşünüyordun. Seni en çok kaygılandıran da buydu: günün birinde, düşkünlüğü seçebilecek olman. Bir edilginlik türünden başka

bir şey olmayan kendini bırakıştan değil, alçalmak, küçülmek, kendi kendinin yıkıntısına dönüşmek isteğinden ürküyordun. Başka sokak serserilerinin anıları üşüşüyordu belleğine. Onları görünce, uzakta durup gözlemlemeden edemiyordun. Hiçbir şeyleri yoktu; evsiz barksız, eşyasız, arkadaşsız, yarını düşünmeden yaşıyorlardı. Yoksunlukları seni büyülüyordu. Sana verilen şeyleri de, elde ettiğin şeyleri de bırakıp onlar gibi yaşadığını düşlüyordun. O zaman şeylerden, insanlardan, zamandan kopabilirdin. Sürekli şimdiki zamanda yaşardın. Geleceğini düzenlemekten vazgeçerdin. Rastlantılara, olaylara göre harcket eder, seçim yapmayı önemsemezdin. Sen metroda onun yerinde olsan yaşamının nasıl olacağını düşünürken, yanında oturan adam sendeleyerek kalktı, metro peronundaki bir grup ayyaş serserinin yanına gitti. Aralarından biri yere yığılmış, ağzı açık, sırt üstü uyuyordu, ayakkabısının teki paramparçaydı. Bir ölüyü andırıyordu. Belki senin korktuğun şey de buydu işte: hâlâ soluk alan, içen, beslenen bir bedende kıpırdamaz hale gelmek. Ağır çekimde intihar etmek.

Çalışma odana, masanın arkasındaki duvara, büyük amcanın bir portresini asmıştın, otururken sırtını ona döneceğin biçimde. Böylece senin ona değil, onun sana baktığını söylüyordun. Gözleri sürekli üstündeydi, sense onu görmek istediğinde arkana dönmek zorundaydın. O anlarda, odaya girerken yönelttiğin kaçamak bakışların tersine, dikkatli dikkatli süzüyordun onu.

Yaşadığın kentte, ne psikanalist ne de psikiyatr vardı. Rahatsızlığının bedensel bir bozukluktan kaynaklanabileceğini düşünüyordun. Bir düz hekimden randevu aldın, o da sana antidepresan yazdı. İlacı deney yapar gibi aldın. Birkaç gün sonra, bir yabancılık duygusu içindeydin. Ağzından çıkan sözcükler bir başkasının sözleri gibiydi. Ani hareketler ya-

pıp duruyordun. Karına yaklaşıyor, birden sarılıyordun. Onu sertçe kucaklıyor, sonra da hızla bırakıyordun. O da bir şey anlamadan, kolları sana doğru uzanmış halde, bakakalıyordu. Sonra bir kitap alıp okumaya başlıyordun. Sözcükler sayfanın üstünde soyut bir resim çiziyor, anlamlarını kavrayamıyordun. Kitabı bırakıyor, mutfağa gidip bir sandviç hazırlıyor, ama yemiyordun. Dolaşmak için sokağa çıkıyor, birkaç dakika sonra dışarı neden çıktığını bilmediğin için geri dönüyordun. Bir sigara içiyor, birkaç nefes çektikten sonra söndürüveriyordun. Çalışma masana oturuyor, ekonomi dersinin notlarını yeniden okuyor, sonra ödenmesi gereken faturaları çıkarıyordun. Hiçbir şeye yoğunlaşamıyordun. Dosyaları yerleştiriyordun. Yapman gereken şeylerin upuzun listesini düşünüyor, zihnine çekidüzen vermeyi beceremiyordun. Yerinde duramadan, hiçbirini tamamlamaksızın bir işten ötekine geçiyordun mantıksızca. Akşamları, sinirden uyuyamıyordun. İlk günler, insanın uyumadan geçirdiği bir geceden sonra olacağı üzere, sarhoş gibiydin uykusuzluktan. Ama iki hafta sonra, yedeğindeki uyku tükenmişti. Uykusuzluk seni alıklaştırmıştı. Şapşallaşmıştın. Belleğin zayıflamıştı. Özel adları, yakından tanıdığın insanlarınkileri bile güç anımsıyordun. Yalnızca birkaç aydır görmediğin bir kız arkadaşının adını anımsaman iki gün sürdü. Yüzü, sesi kolayca geliyordu aklına, ama hiçbir zaman bir adı olmamış gibiydi. Ancak adres defterine bakınca anımsayabildin. Yeniden doktora gittin, sana yeni bir antidepresan yazdı, aynı zamanda uyku ilacı etkisi de varmış. Anında derin bir uykuya daldın, ama o uykudan gerçek anlamda uyanamadın. Gündüzleri, yarı uyku halinde geziniyordun. Ağır çekimde konuşuyor, dilin dolaşıyor, sana sorulan sorulara geç yanıt veriyordun. Yürüyüşün ağırlaşmıştı. Topuklarını sürüyordun. Dışarıda, aşırı dik yürüyor, engellerden kıl

payı kurtuluyordun. Onları önemsemediğin de oluyordu. Aldırmadan bir su birikintisine dalıyor, omzunu bir sokak lambasına vuruyordun. Gelip geçenler sana bakıyorlardı. Dolaysız bir şimdide yaşıyordun. Yakın zamanda gerçekleşmiş olayların anısı zayıflıyordu. Daha az önce anlatılan öyküleri aklında tutamıyordun. Sana aktarılan bir şeyin ortasında, olayın nasıl başladığını düşünüyordun. Soruların yinelenmeye başladığında ya da karşındakilerin az önce değindiği konularla ilgili olduğunda, dalgınlığının farkına varıyordu insanlar. Yeni antidepresanı almaya başladıktan bir hafta sonra, bir hayalete dönmüştün. O koma halinden yalnızca ilacın yol açtığı o alıklıktan yakınırken çıkıyordun. Yine gittiğin doktor sana üçüncü bir antidepresan yazdı. İlk hafta, uykusuzluktan başka bir etkisi olmadı. Ama ikinci haftadan sonra, olmadık anlarda olağandışı biçimde coşuveriyordun. Bir gün yataktan yorgun kalktın. Erken yatmana, bütün gece yerinden kalkmamana karşın, iki saat uyumuştun. Öğleye dek ağır çekimde yaşadın, birden nedensiz yere aşırı keyiflendin. Hızlı konuşuyor, ayarı kaçırmışçasına, belli bir sıra gözetmeden oradan oraya koşturuyordun. Annene telefon ederken, buzdolabındaki yiyeceklerin yerlerini durmadan değiştiriyor, bir yandan da mutfağa bakıp oranın düzeninde köklü değişiklikler yapmayı düşünüyordun. Konuşurken konuşurken birden kalkıp kürek aramaya mahzene gittin. Aylardır bekleyen bir toprak yığınını temizlemek istiyordun. Küreği bulamadın, ama eski, küflenmiş meyve sebzelerle dolu sandıklara ilişti gözün, onları üst üste yığdın. Yığını kucakladın, başını geçiyordu sandıklar, sokakta körlemesine, evinden bir kilometre uzaklıktaki çöplüğe doğru yürüdün. Geri döndüğünde, kapıları ardına kadar açık bıraktığını gördün, ocakta da bir tencere yanıyordu. O görüntü seni yıktı. Kanepeye oturdun, ansızın şakaklarında büyük

bir ağrı duydun, bir kumpasla sıkıştırılıyor gibiydiler. Parmaklarınla kafatasına vurdun, bir ölünün başıymışçasına içi boşmuş gibi yankı veriyordu. Birden, beyinsiz olmuştun. Ya da bir başkasınınkiydi kafandaki. İki saat boyunca, öylece, bu ben miyim diye düşündün durdun. Kanepede ucu görünen bir belge ilgini çekti. Büyük bir uluslararası bankanın yıllık raporuydu söz konusu belge. Onun oraya nasıl geldiğini bilmiyordun, ama dikkatle okudun. Okuduğun şeyi pek anlamıyordun. Fransızca yazılmıştı yazılmasına ama yabancı bir dile benziyordu. Sana tuhaf bir şiir gibi çekici gelen o soyut metnin sonuna gelince, ayağa kalktın, içinden bir şirket kurmak geçiyordu. Şirketlerin hukuki statüleri üstüne birtakım kitaplar bulmak için kütüphaneye gittin. Kütüphane kapalıydı, günlerden Pazar'dı, ama sen bunu düşünmemiştin. Koşarak geri döndün, bacakların kaşınıyor, denetleyemediğin bedensel bir güç kabarıyordu içinde. Üstündeki bir çakmaktaşı dışarı çıkmış bir duvarın önünde durdun, o taşı yemek istedin. Taşa yaklaştığın anda, davranışındaki acayipliği fark ettin. Ama hemen unuttun. Yeniden çılgınca koşmaya başladın. Sıcak basmıştı, hava güzeldi, güneş seni coşturuyordu. Çocukluğunda yaptığın gibi meydan okuyarak gözlerini ona diktin. Gözlerinden yaşlar boşanıyordu. Hafif acı hoşuna gidiyordu. Kamaşma, sokağı tekrenkli, beyaz bir resme dönüştürdü, onun güzelliğinin tadını çıkarmak için daha yavaş yürümeye başladın. Renkler usul usul geri dönüyorlardı, bir sinema özel efekti gibi. Bu da bedeninin üstünde bir başka özel efekt denemek için, ağır çekimde yürümeyi getirdi aklına. Eve varman yarım saat sürdü, bahçeden kaplumbağa gibi geçtin. Karın dış merdivende göründü, gülmeye başladı. Seni de tutamadığın, delice bir gülme aldı, ama sonra birden kesildi, karın hiçbir şey anlamamıştı. Gözün boyası kalkmış bir panjura ta-

kılmıştı, hemen onu yeniden boyamaya kalktın. Fırçaları koyduğun sandık odasının karanlığı, kokusu seni birden gerçeğe döndürdü. O bildik koku antidepresan almadan önceki halini anımsattı sana. İlaçların sende yarattığı coşkunun ne kadar yapay olduğunu anladın. Taşkınlığı izleyen çöküntü aşamaları eskisinden de yoğundu artık. Kendini tutmakta gitgide daha çok zorlanıyordun, ilaçlar belirliyordu huyunu suyunu. Birazcık yapay mutluluk için özgür iradeni yitirmeye değer miydi? Ya kişiliğini ikiye bölen ya da seni alıklaştıran o kimyasal desteklerden kurtulmaya karar verdin. Ama bedenin onlara alışmıştı. Kendine gelebilmen için, yeni sıkıntılarla, çöküntülerle geçen iki hafta yaşaman gerekti.

Olayların ayrışımında, başlangıç, gerçekleşme, sona erme arasından, başlangıcı yeğlerdin, çünkü orada arzu hazza üstün geliyordu. Başlangıçta, olaylar sona ermenin yitirmelerine yol açtığı gizilgücü korurlar. Arzu gerçekleşmediği sürece uzar. Hazza gelince, o arzunun ölümüne, çok geçmeden de hazzınkine işaret eder. Ne tuhaf, başlangıçları severken, kendini öldürdün: İntihar bir sondur. Acaba bir başlangıç olduğunu mu düşünüyordun?

Tenis, duvar topu, masa tenisi oynuyordun. Ata biniyordun. Yüzüyordun. Koşuyordun. Tekneye biniyordun. Kentte olsun, kırda olsun, yürüyordun. Takım sporu yapmazdın. Takım arkadaşlarına bağlı olmadan, tek başına güç harcamayı yeğliyordun. Yenmek için değil, kendini zorlamak için, rakibe karşı oynamayı severdin. Kırda tek başına atla gezerken ya da denizde, ırmakta, havuzda yüzerken, an oluyordu, gösterdiğin çabanın ortasında, yapmakta olduğun şeyin saçmalığı bezdiyordu seni: Spor boş bir etkinlikti. Oynamanın verdiği hazdansa güç harcama gereksinimi için spor yapıyordun. Bedenin, tıpkı bir hayvanınki gibi, gereğinden fazla enerji üre-

tiyordu. Biriktirdiğin aşırı güç onu dışarı atmazsan sana zarar veriyordu. Güç harcamadan bir hafta geçirirsen, yerinde duramıyor, kasların sen uyanır uyanmaz geriliyor, gece olana dek de gevşemiyordu.

Yoksun kalmanın etkilerini öğrenmek için, bir ay boyunca spor yapmadın. Ne tenis, ne at, ne tekne, ne yüzme, ne koşu, ne yürüyüş. Elektrik yüklenmiş gibi gergindin. Aşırı yüklü bir pil gibi, ya eriyecek ya da patlayacak gibi görünüyordun. Hareketlerin hızlanmıştı. Her zaman kullandığın nesnelerin karşısında, ilk kez eline aldığın karmaşık bir makineyle uğraşırcasına beceriksiz hissediyordun kendini. Çocukluğundan beri unuttuğun sinirsel tikler yeniden ortaya çıkmıştı. Dirsek kemiklerini çatırdatarak, kollarını nedensiz yere on kez ileri uzatıyordun. Eklemlerini zorlayarak omuzlarını geriyordun. Beş dakika boyunca aşırı derin soluklar alıp veriyordun. Seni uzun süre alıkoyan bir arkadaşınla konuşurken, ayakta parmak uçlarının üstüne kalkıyor, ayak bileklerini büküyordun. Odanda, boşluğa yumruk ya da tekme sallayasın geliyordu. Bedenin, ona dayattığın hareketsizliğe karşın, güç harcayarak hile yapmaya çalışıyordu.

Kışın bir sabah, üstünde şort, tişört, ayağında spor ayakkabılarla çıktın evden. Kentten uzaklaşıp kırsal alanda kıvrıla kıvrıla giden ırmağın kıyısındaki yola çıktın. Saat sekizdi, gün doğuyor, sis dağılıyordu. Soğuk ince giysilerini delip geçiyor, ellerin kızarıyor, kulakların donuyordu. Çırılçıplak buzluğa girmişçesine, kırılgandı bedenin. Kendine böyle işkence etmenin nasıl bir mazoşizm olduğunu düşünüyordun. Ama hızla koşuyor, bedenin de ısınıyordu. Çok geçmeden, boynundaki, uyluklarındaki boncuk boncuk ter damlaları tenini tahriş etmeye başladı. Soluğun kesilmişti, çeperlerine birikmiş nikotini tüküren akciğerlerine işliyordu buz gibi hava. Ama dayanıyor-

dun. Acıyla dolu ilk yirmi dakikadan sonra, bir coşku kapladı içini. O zaman soğuğu da, gösterdiğin çabanın verdiği acıyı da unuttun. Artık sınır tanımadan koşabileceğini düşünüyordun, beynin bedeninin salgıladığı doğal bir uyuşturucunun etkisi altındaydı. Bir buçuk saat koştuktan sonra dönmeye karar verdin. Üç saat sonra vardın evine, kan ter içindeydin, soğuğa da, acıya da aldırmıyordun. Şimdi işin güç yanı durmaktı. Koşuyu birdenbire bitirmenin etkisini azaltmak için, holde olduğun yerde seke seke soluk alıp veriyordun. Evin içi çok sıcaktı. Yeniden dışarı çıkmanın da bir yararı olmayacaktı, yeniden ortama alışmaya başlayan bedenin kamçı gibi çarpan soğuğa artık dayanamazdı. Bir odadan ötekine geçip duruyordun. Bir aynaya rastladın, yüzün kırmızı sarı lekelerle kaplanmıştı. Yaklaştın, yüzünü tanıdın tanımasına ama başka birininkiymiş gibi geldi sana. Yorgunluk seni ikiye bölüyordu. Şimdi çevrendeki mobilyalarla nesnelere bakıyordun. Tanıdık olmaları gerekirken, hepsi sana yabancı geliyordu. Bir sözlük aldın, gelişigüzel bir sayfayı açtın, *Kesim* sözcüğüne denk geldin, anlamını okudun. Sözcükler soyut resimlerdi. Harfleri tanıyor, onları sesli yankılarıyla bir araya getiriyordun ama okuduğun tümcelerden herhangi bir anlam çıkmıyordu. Metin tekrenkli bir yüzey gibi saydamsızdı. Sözlüğü kapayıp etajerin üstünde duran şekerlemeyi aldın. Kağıdını çıkarıp ağzına attın. Güçlü bir nane kokusu damağına yayılıp akciğerlerine ulaştı. Tadının keskinliğinden öksürdün, bir koltuğa oturdun, gözlerini kapayıp başını arkaya yasladın. Yüreğin güm güm atıyordu. Genelde olduğundan daha ağırdı. Atardamarlarınla toplardamarların çok daralmış gibiydi. Bedeninde büyük bir gürültü kopuyordu. Ses müzik gibi değildi, ritminin yavaşlamasını beklediğin mide bulandırıcı bir nabzınkiydi. Başını yasladığın koltuk arkalığının ahşabı boynunu kesmişti. Ayağa kalktın.

Konumunu değiştirmek başını döndürdü. Gözlerinin önüne ak parçacıklar birikti. Evin dekorunu görünmez kılıyorlar, mobilyalar yokoluyordu. Tam düşüp bayılacağın anda omurganda bir ürperti hissettin. Bir slayt gösterisinde değişen sahnelerde olduğu gibi, ak parçacıklar silikleşti, nesneler yeniden göründü, ama az öncekinden daha gerçek görünmüyorlardı. Kendini kanepenin üstüne attın, kadifesi bedenini okşuyordu, ama o duyuma eşlik eden herhangi bir anı yoktu. Belleğin ortadan yitmiş gibiydi. Karının kütüphanenin raflarından birinde duran bir fotoğrafına yaklaştın. Bir fotoğraf kabininin üstündeki bir yabancının portresiymişçesine, aldırışsızca baktın ona. Aldırışsızlığından kaygılanmaya başlamışken, döşemede ayak sesleri duydun. Arkana döndün, gelen karındı, gelecek hafta çağrıldığınız, senin gitmeyi istemeyeceğini düşündüğü bir akşam yemeğinden söz ediyordu. Daha ne söylemek istediğini düşünmeden, ağzından onu yalanlayan bir söz çıktı. Karının yüzünde şaşkın bir ifade belirdi, ama o ifade sana soyut göründü. Karşındaki gerçekten karındı, onu tanıyordun, ama kendi kendine tanıyıp tanımadığını sorup duruyordun. Görüntüsünün arkasındaki nesneler kadar soyut görünüyordu. Sana bakıyor, senden bir tepki bekliyor, ama senin yüzünde hiçbir ifade belirmiyordu. Koşunun bedensel aşırılığı seni gözlerin açıkken uykuya daldırmış gibiydi, bir türlü uyanamıyordun. Şakaklarının, gözlerinin arasında, kafatasının arkasında olan biten şeyler sana bağlı değildi artık. Düşünmeden, kurulu makine gibi hareket ediyordun. Su dökünmek için banyoya yöneldin. Karo zeminin ayaklarının altında hissettiğin soğukluğu, sabun kokusu, başından aşağı süzülen sıcak su üstündeki uyuşukluğu atmana yetmemişti. Su döküdükten sonra uzandın, ama uyuyamadın. Kendinden kopmuş, bir şey hissetmeyesiye gevşemiştin. O kadar aldırışsız olmak seni

korkutmalıydı, ama aldırışsızlığa da aldırmıyordun. Kalktın, giyindin, öğle yemeği yemek için karının yanına gittin. Masada, onun söylediklerine, yanıt içermeyen, belli belirsiz tümcelerle karşılık verdin. Akşam olana dek, günü öyle uyurgezer gibi geçirdin. Lambaları yaktığında, koşu biteli yedi saat olmuştu. Toparlanmaya başlamıştın. Bedensel açıdan aşırı güç harcaman canını çıkarmıştı. Bir daha kendine zarar vermemek için, çaba gösterirken ölçülü davranmaya karar verdin. Sporun seni bitirip tüketmeden gevşetmesi için ölçüyü kaçırmaman gerekiyordu.

Sonunun nasıl olacağını önceden düşünmüştün. Cesedinin, öldükten hemen sonra bulunabileceği biçimde tasarlamıştın senaryoyu. Unutulmuş bir münzevininki gibi günlerce bir köşede kalıp çürümesini, sonra kokuşmuş halde bulunmasını istememiştin. Canlı bedenine sert davrandın, ama öldükten sonra, onu bulduklarında senin ona verdiğinden başka zarar görmesini istemedin. Cesedin karınla onu taşıyacak insanların karşısına öngördüğün biçimde çıksın diye elinden geleni yaptın.

Az ama açık seçik konuşurdun, hele karşındaki tanıdığın biriyse tutkuyla. Salon adamı değildin. Bir toplantıda, yabancıların yanına gidip konuşmazdın. Yeni insanlar sana gelirse tanışırdın onlarla. Buna karşın, herkesle konuşacak bir şeyler buluyordun, ama doğrulamaktansa soru sormayı yeğliyordun. Sorduğun sorulara birinin verdiği yanıtları ya da insanların senin ortaya attığın bir konu üstüne konuşmalarını bıkmadan dinleyebiliyordun. Topluluk içinde kendinden söz etmeyi sevmediğinden, dinlemenin ardına gizlenmeni sağlıyordu soruların.

Geceleri, zamanın akışını daha az algılıyordun. Kentsel ödevler ertesi güne ertelenmiş oluyordu. Herhangi bir toplumsal etkinliğe kalkışamayacağın için, seni kendinden uzak-

laştıran bir şey kalmıyordu. Suçluluk duymadan, yorgunluktan başka sınır tanımadan, iç dünyana dalıp gidiyordun.

Uyuyamadığın zamanlarda, gözlerin kapalıyken, zaman ortadan kalkıyor, beyninde düşüncelerle senaryolar dönüp duruyordu saat gibi. Çocuklar için tasarlanmış bir atlıkarıncaya bakan bir yetişkin gibi, hayallerinin fırıl fırıl dönüşünü izliyordun. Anımsadığın anda yokolan, bir sonraki turda yeniden ortaya çıkıp sonra yine yiten, derinlere gömülmüş anıları getiriyorlardı aklına. Sahnelerin edilgin izleyicisi olduğun bir filmdeymiş gibi birbirini izlediğini görüyordun. Hareketler yinelene yinelene anlamlarını yitiriyorlardı. Ne ne kadar sürdüklerini, ne de sen onlara bakarken ne kadar zamanın geçtiğini biliyordun. Saati öğrenmek için lambayı yakmıyordun, ama panjurlarının arasından gün ağarmaya başlayınca, yatalı beri uyumadığını düşünüyordun. Ne var ki karın uykunda anlaşılmaz şeyler mırıldandığını söylüyordu sana. Farkında olmadan uyuyordun. Uykuyla uyanıklığı karıştırıyordun.

Bana iki düşünü anlatmıştın. İlkinde, üstünde kırmızı italik harflerle Ölümsüz Karaca yazan pembe bir kart tutuyormuşsun elinde. Şifreli mesajı anlıyormuşsun: On yıldır görmediğin eski bir arkadaşının düğün davetiyesiymiş bu. Düğün hemen o gün Finlandiya'daymış. Bir helikopter seni bir fiyordun tepesine indirmiş. Aşağıda masalar kurulmuş, gelenler seni önemli bir konukmuşsun gibi uzaktan selamlamışlar. Senden üç yüz metre aşağıda olsalar da, tüm konuşmaları aynı anda, açık seçik duyabiliyormuşsun. Eğlencenin orta yerine inmen için davetiyeye şöyle bir bakman yetmiş, oradaki tüm kadınlar senin eski sevgililerinmiş. Saat beşte, evlenecek çiftin anneleriyle babaları soyunup fiyorda dalmışlar. Konuklar da peşlerinden. Suda şekerli frenküzümü tadı varmış, kokusu geliyormuş insanın burnuna. Bu ideal amniyon sıvısında, eski

sevgililerinle birer birer sevişmişsin. Sen onları sevdikçe, onlar da birbirlerini seviyorlarmış.

İkinci düşteyse, *Norma* sahnelenirken, bir opera salonunda seni kovalayan silahlı bir adamdan kaçmaya çalışıyormuşsun. Birçok kez kavgaya tutuşuyormuş, ama birbirinizi yenemiyormuşsunuz, derken operanın sonunda rakibin seni salonun üstündeki küçük bir odaya sokmayı başarmış, içeride "sizinle tanışmaktan mutlu olacak, çok özel biri" bekliyormuş. Odada, bilgisayarlarla ekranlar varmış. Adam hafif arkası dönük oturuyormuş, yüzünü göremiyormuşsun. Ancak çevresinden dolaşıp yaklaştığında, onun bir insan değil de krom kaplı sarı metalden, insan şeklinde bir robot olduğunu görmüşsün korku içinde. O soğuk gözleriyle sana bakıyormuş, oturacak bir yer gösterip bir video oynatmış; filmde sen bir ameliyat masasında, yatıştırıcıların etkisiyle esneye esneye, güvenle uykuya dalıyormuşsun. Tavana gizlenmiş bölmelerden, gerçekte işkence aleti olan cerrah makineleri inmiş. Üstünde bir sürü iğne olan bir eklemli kol mekanik bir elin bağladığı erbezlerine yöneliyormuş. O anda, kısa bir süre önce kaçırılıp haberin olmadan ameliyat edildiğini anlıyormuşsun.

Düşlerden ilkini yeğliyordun, ama birini görürken aldığın hazla ötekinin verdiği rahatsızlık duygusu ikisini de anımsamaktan zevk almanı hiç engellemiyordu. Düş ya da karabasan, ne fark ederdi ki? Sonuçta, uykuda yaşanmış şeylerin anısını uyanıkken yeniden yaşamanın şaşkınlığını hissetmek yetiyordu sana.

Günün birinde, kardeşlerinle birlikte, sular çekildiğinde bir Normandiya kumsalına gezmeye gitmiştin. Ayaklarınız çıplak, üstünüzde mayo vardı. Göz alabildiğine uzanan kumla su, çölü andırıyordu. Haftaiçiydi, ölü mevsimdi. Yürümekten, uzaktan denize, kıyı boyunca evlere bakmaktan başka yapa-

cak bir şey yoktu. Sen sessizce kendi iç dünyana dalıp gitmiş, düşüncelerin adımlarının ritmiyle dengeli ilerlerken, kardeşlerin aralarında konuşuyorlardı. Birbirlerine gülünç öyküler anlatıyor, basit oyunlar yaratıyor, gülerek koşuyor, elleriyle karides ya da küçük balık yakalamaya çalıştıkları birikintilere atlıyorlardı. Sen onların oyunlarına karışmıyordun. İçinde bulunduğun dekorla ilgisi olmayan şeyler düşünüyordun. O manzara senin için içinde yaşanılası bir yer değil, üstünde gezilecek bir arka plandı. Kardeşlerine bakıyordun: Bedenleri birbirine benziyordu, ama sen ikisine de benzemiyordun. Birlikte öyle mutluydular ki senin neden kendilerinden uzak durduğunu düşünmüyorlardı bile. Sen onlardan büyüktün, doğup büyümelerine tanık olmuştun. Sizi ayıran farklılıkları görmek kendi ailene yabancı olduğun duygusunu veriyordu sana.

On yedi yaşındayken, Temmuz'da, evin önünde, bahçe tarafında annenin arkadaşlarıyla yemek yiyordun. Sofra salonun ardına kadar açık kapılarının önüne, sebze bahçesine girilmeden önce bir eşik oluşturan eski döşeme taşlarının üstüne kurulmuştu. Altı konuk arasında elli yaşlarında bir psikanalist de vardı. Annenin hazırladığı yemekleri taşıma işini üstlenmiştin. Mutfak uzaktaydı, senin seçtiğin yere kurulmuş masaya ulaşabilmek için eski mutfaktan, girişten geçmek, bir koridor boyunca yürümek, önce oturma odasından, sonra salondan geçmek gerekiyordu. Orada çok seyrek yerdiniz, annen kullanışlı olduğu için yemek odasını yeğliyor, ortalık kararınca havanın soğuyacağından kaygılanıyordu. Ama sen sebze bahçesi manzarasını seviyordun. Bahçeye uzanan ana yol on beş metre kadar ileride üçe bölünüyor, yan yollar ona besleyici bir labirent havası kazandırıyordu. Akşamı düşünerek masaya mumlar koymuştun. Hava kararınca onları yaktın, konukların

yüzlerine tatlı bir ışık yansıtıyorlardı. Rahat bir konuşma ortamı vardı, akıllı yetişkinlerle birlikte güzel bir yemek yemenin verdiği o yalın mutluluğun tadını çıkarıyordun. Arada sırada söze giriyor, karşındakiler de senin yaşında oldukça gözüpek bulduklarını düşüncelerini destekliyorlardı. Sen yaptığı hataları unutturmak için durmaksızın özür dileyen birini anlatırken, psikanalist: "Özür dileyen kişi kendini suçlar" dedi. Sıra tatlıya geldiğinde, saatlerce uğraşıp hazırladığın çilekli turtayı almak için mutfağa gittin. Birer birer konukların tabaklarına koyduktan sonra kendine de aldın. Psikanalistin söylediği şeyi düşünüyor, tatlının tadına daha bakmıyordun. Konuklarsa küçük küçük lokmalarla, bir şey demeden, ağır ağır yiyorlardı. Tuhaftır, bekleyebileceğinin tersine, iltifat eden de olmamıştı. İlk kaşıkta nedenini anladın. Turta tuzluydu. İşte o zaman: "Ne kadar salağım, tuzla şeker karıştırılır mı?" dedin. Psikanalist karşılık verdi: "Kendini suçlayan özür diler."

Yalnızken sıkılmaktan da, kalabalık içinde sıkılmaktan da korkardın. Ama en çok korktuğun şey iki kişi, yüz yüze otururken sıkılmaktı. Anlaşılır bir getirisi olmayan o bekleyiş anlarının herhangi bir yararının olduğunu düşünmezdin. Bir tek o anlarda pek rastlanmayan eylemle düşüncenin kendi yaşamına yön verdiğine inanırdın. Hoşa gitmenin değil kendini konumlandırmanın sanatı olan edilginliğin değerini küçümserdin. Doğru zamanda doğru yerde olmak, iç karartıcı yerlerde geçirilecek kötü anların uzun sıkıntısının kabullenilmesini gerektirir. Sabırsızlığın, sıkılarak başarıya ulaşma sanatından yoksun bırakmıştı seni.

Kolejden tanıdığın arkadaşlarınla mangal partisi yapmak için Christophe'un bahçesine karınla birlikte geldiğinde saat akşamın sekiziydi. O dönemden bir tek Christophe'la ilişkini sürdürmüştün. O akşam orada toplanmış olanlar arasında

başka hiç kimseyle görüşmüyordun, ama önceki gün onları düşününce, aklına gelen anılar seni heyecanlandırmıştı. Onları yeniden görmenin geçmişle geleceği şimdiki zamanda bir araya getireceğini düşünmüştün: Geçmiş yıllar birbiri ardına gözünüzün önünden geçip giderken, yeniden buluşma olasılıkları doğacaktı.

Kent merkezindeki o kentsoylu evinin büyük bahçesinde, on kadar çift vardı. İlk gençliğinden tanıdığın kızlarla oğlanlar sevgilileriyle gelmişlerdi. Artık birer yetişkine dönüşmüşlerdi, çocuklarıyla gelenler bile vardı. Yüzlere bakıyordun; kesintisiz dönüşüm sayesinde, aynı beden üstünde, birkaç saniyede bir yüzden başka bir yüze geçilen filmlerde olduğu gibi, onların o anki halleriyle aklında kalan anıların üst üste gelmesinin verdiği tuhaf duyguyu sevmiştin. Ama karşında, bugünün yüzleri belleğine kazınmış eski yüzleri yok etmiyordu. Geçmişin yerini şimdinin alması için, kafandaki kimlik belgelerinin karşında duran biçimlerle sabitlenmesi için, o insanlarla belli bir süre geçirmen gerekecekti kuşkusuz. O akşam, önce konuşup, sonra birkaç dakikalığına yanından ayrıldığın bir kadına ikinci kez bakınca, iki görüntü yine birbirine karışıyordu. Akşamın bir bölümünü bu algı bozukluklarıyla eğlenerek geçirdin, bir oyuncak bebeği eldeki iki kıyafetle giydirircesine. Ama istediğinde, eski görüntüleri unutup, karşındakilerle yeni tanıştığın kişilermiş gibi konuşabiliyordun. Buna karşılık, geçmişi düşündüğündeyse, ağızlarından çıkan sözler uzaklardan gelen bir mırıltı, düşlerden fırlamış birinin yabancı bir dilde, öte yandan tanıdık tınılarla yaptığı bir konuşma gibi geliyordu kulağına.

Christophe sığır etiyle domuz eti, sosis, patates hazırlamış, onları kağıt örtülerle kaplı masaların birkaç metre ötesindeki iki mangalda pişiriyordu. Konuklar için tabaklar, çatal bıçak

takımları, plastik bardaklar çıkarılmıştı. Meyve sularıyla ucuz gazlı içeceklerin yanında, bir sürü, kırmızısı beyazı, kutu şarap içkicileri bekliyordu. Genelde, bu tür niteliksiz bir mönü seni rahatsız ederdi, hele bir de rüzgar tersten esip pişen etlerin dumanını insanların üstüne üfürür, giysiler ertesi güne dek kokarsa. Ama o akşam canını hiçbir şey sıkmıyordu. Öte yandan, çiçek açmış bir leylakla bezeli o güzel bahçenin çekiciliğinin bunda payı yoktu hiç. Eski tanıdıklarınla buluşmak sana o kadar keyif vermişti ki başka yerde olsanız da fark etmezdi. Karının bakışları seni mutlu gördüğü için sevinçten ışıl ışıldı, oysa kendisi hiç kimseyi tanımadığından buluşmanın coşkusunu yaşayamıyordu. Kendini oraya yabancı hissediyordu, bir yandan da o insanların hepsini tanıyormuş gibiydi, değil mi ki sen tanıyordun. Orada olmaktan ne kadar mutlu olduğunu karına bakarak anladığın ana dek, mutlu olup olmadığını düşünmemiştin. O senin aynandı.

Christophe elinde sana hazırladığı bir tabakla yaklaştı. İlgisinden duygulanarak, tabağı alıp yemeğe başladın. Yemekler fazla pişmişti, etin bir bölümü kömür olmuştu. Ama bu ayrıntılar keyfini kaçırmıyordu, hatta keyifli olmanın nedeni belki de onlardı, içindeki sevinci orada toplanmış insanlarla buluşmandan başka bir şeye bağlayamıyordun.

Hava kararıp da saatler ilerlerken, insanlarla çene çalıp duruyordun. Eski bir arkadaşınla baş başa konuşurken, doğru şeyler söylediğine inanacak oluyordun. Ama iki kişiyle konuşurken, ikisini birden etkileyecek sözler bulmaya çalışıyordun. Bunu genellikle başaramıyordun: Kendine özgülüklerini açığa vuran bedenlerin yakınlığı, herkesle aynı anda iletişim kurmanın ne denli güç olduğunu anımsatıyordu sana. Ne var ki, daha sonra olduğu gibi, seni dinlemek için toplanmış bir topluluğa öykü anlatırken, herhangi özel birine seslenmiyor-

dun, söylediklerini herkes kendince karşılıyor, senin de nasıl karşılanacaklarını dert etmene gerek kalmıyordu. Karşında artık birini değil, içinde bireyselliklerin eriyip gittiği bir topluluk görüyordun yalnızca. Gönlünce anlatabilmek için, karşılıklı konuşurken seni dinleyenlerin olabildiğince yakınında, konuşma yaparken ise olabildiğince uzakta olman gerekiyordu. Bu ikisinin arasında, yanlış anlaşılacağını düşünüyordun.

Gece saat üçe doğru, Christophe'un hiçbiri daha gitmemiş konukları güldürmesini dinleyerek karını elinden tuttuğun sırada, o akşam yaptığın konuşmaları düşünüyordun. Eski arkadaşların arasında mekik dokumuş, birkaç kişilik topluluklara öyküler anlatmış, konuşacak konu bulamama sıkıntısına düşmeden çiftlerle konuşmayı başarmıştın. İstemeye istemeye gittiğin o davet sonunda seni büyülemişti. Anıların birleştirdiği bir topluluğun parçasıydın. O akşam gelen konukların hiçbiri, sonradan öğrenince, o sıra intihar etmeyi düşündüğüne inanamadı.

Yakınlarından bazılarının senin ölmeyi seçtiğini önceden sezemedikleri için kendilerini suçlu hissedeceklerini, sana yardım edip yaşamak istemeni sağlayamadıkları için yasa büreneceklerini biliyordun. Ama onların yanıldığını düşünüyordun. Ölümden çok yaşamdan tat almanı senden başka sağlayabilecek biri yoktu. Bir annenin hüzünlü çocuğunu elinden tutup onu eğlendireceğini düşündüğü nesneleri göstermesi gibi, birinin seni neşelendirmeye çalıştığı sahneler düşlüyordun. Bunun üstüne içinde uyanan tiksinti o iyi yürekli kişiyi kendinden uzaklaştırmak istemenden ya da onun sana göstereceği sevinç nesnelerinin yapısından değil, yaşama isteğinin dayatılabilecek bir şey olmamasından kaynaklanıyordu. Buyuran ister bir başkası olsun, ister kendin, sipariş üstüne mutlu olamazdın. Yaşadığın mutluluklar birer lütuftu. Ne-

denlerini anlayabiliyordun, ama onları yeniden canlandırmak elinden gelmiyordu.

Bir ikinci el giysi mağazasından, siyah deri, zarif, sade bir İngiliz ayakkabısı almıştın. Nitelikli deri biraz yıpranmıştı, ama eski sahibinin izini taşıyordu üstünde. Ayakkabının önü, onun seninkilere benzeyen ayaklarının biçimini alıp kıvrılmıştı. Mağazada denerken, daha önce aylarca giymişsin gibi ayağına tam oturmuştu ayakkabı. Giysi alırken, genellikle kararsız davranırdın. Dolabın zaten doluydu, içinde yalnızca sade, basit giysiler olduğu için de modası geçmezdi. Ancak eski giysilerin yıprandığında yenilerini alman gerekirdi. Seçimlerine yön veren şey tutumluluk değil, neredeyse birbirinin tıpkısı giysiler toplamaya olan düşkünlüğündü. Mağazalarda, seni gündelik ne giyeceğini seçme ödevinden kurtaracak kusursuz giysiyi, evrensel üniformayı oluşturmak için elindekilerin daha iyi sürümlerini seçerdin. Öyle bir üniformanın olmadığını bilsen de aramayı sürdürürdün. Zaten bir sürü siyah deri ayakkabın olmasına karşın, o son ayakkabıyı da almaya karar verdin. Onu rastlantı sonucu bir ikinci el mağazasında bulmak bir işaret gibi göründü gözüne. Neyin işareti olduğunu daha bilmiyordun. Çok yakında anlayacaktın. Birkaç gün sonra, yerel seçimler için kampanya başlatan çevreci bir partinin bilgilendirme toplantısına gittin. Oraya tek başına gitmiştin, konuşmalardan sonra büfenin çevresinde dolanıyordun, parti üyeleriyle konuşmaya hazırdın. Çevrecilerin düşünceleri sana çekici geliyordu, ama seçilirlerse yönetimde sağduyuyla davranabileceklerine inanmıyordun. Bir çift yaklaştı. Adam başta diller olmak üzere yöresel kültürleri küreselleşmeye, İngilizcenin yaygınlaşmasına karşı korumanın öneminden söz ediyordu. O alışılmış sözleri, karşındakine onayladığını düşündüren baş hareketleriyle yanıtlayarak dinliyordun. Adamın

yanındaki karısı sesini çıkarmıyordu. Derken yüzü allak bullak oldu. Gözlerini bir sana dikiyor, sonra yere indiriyor, sonra yine sana bakıyordu. O gelgitler onu gerdikçe geriyordu. Kendine bir kadeh beyaz şarap almaya gitti. Onun bu tutumuna şaşırmış, sessizliğe gömülmüştün. Adam bir süre daha konuşmayı sürdürdü, ama sonra senden tepki gelmediğini görünce selam verip bir başkasının yanına gitti. Yeniden büfeye dönüp garsondan bir kadeh daha istedin, ardından içkini alıp, parti üyeleri arasından geçmeye çalışırken o kadınla karşılaştın. Baş başa konuşmak için kendisini izlemeni istedi. Ağladı ağlayacak gibi görünüyor, dudakları titriyordu. Ayağındaki ayakkabıları tanımıştı. Onları yeğenine armağan etmiş, yeğeninin annesi de o intihar ettikten sonra satışa çıkarmış.

Çocuğun olmadı. Karın çocuk isteyip istemediğini sormuştu sana. Kendini daha olgun hissetmiyordun, günün birinde olgunlaşacağından da emin değildin. Bir çocuk dünyaya getirmek öyle önemli, öyle gizemli bir işti ki, onu doğru dürüst gerçekleştirebileceğine inanmıyordun. Yaşamı aktarma yetinin seni aşmasını kabullenmen gerekiyordu. Annenle babanın da seni doğurmaya karar verirken, senin bugün olduğundan daha akıllıca davrandığını düşünmüyordun. Onların kararındaki bencillik, hafiflik karşısında şaşırıp kalıyordun. Olduğun kişiyi, olmanı istedikleri kişiden çok daha az isteyeceklerini düşünüyordun. Kendini bir sahtekar gibi hissediyordun, çünkü onları düş kırıklığına uğratmamış olsan da, kurdukları düşlere hiç benzememiştin. Öte yandan, o düşleri de bilmiyordun, sana anlatmalarını hiç istememiştin. İnsan neden çocuk yapar ki? Yaşamı uzatmak için, ayrıca çocuğunun neye benzeyeceğini görmeye meraklı olduğu için. Zaman zaman sürdüğün yaşamın daha fazla uzatılmaya değmeyeceğini düşünüyordun. Ama çocuğun sen olmayacaktı. Kendisi olacaktı.

Kendi üzüntünü de ona geçireceğin ne belliydi? Tam tersine, yazgısında mutluluk olamaz mıydı? Yine de karının sorusunu geçiştirdin. O da sende beklediği heyecanı göremeyince, sessizliğini istemediğine yordu. Çocuksuz öldün.

Seni düşündüğümde acı çekmiyorum. Özlemiyorum seni. Anılarımdaki varlığın ortak yaşamımızda olduğundan çok daha güçlü. Hâlâ yaşıyor olsaydın, belki bir yabancıya dönüşmüştün. Ölüyken, en az sağ olduğun zamanlardaki kadar canlısın.

Gecedense gündüz, sabahtansa öğleden sonra ölmek istiyordun.

Ölümünü açıklamak için yakınlarına mektup bırakmadın. Neden ölmek istediğini biliyor muydun? Biliyorduysan, neden yazmadın? Yaşamdan yorulduğun, senden sonraya kalacak izleri küçümsediğin için mi, yoksa seni ölmeye iten nedenler gözüne boş göründüğü için mi? Belki hiçbir şeyin açıklanmaması gerektiğini düşünerek, ölümünün gizemini korumak istemişsindir. İnsan kendini iyi bir nedenden ötürü öldürür mü? Sen öldükten sonra yaşamayı sürdürenler birbirlerine sorup duruyorlar da bu sorulara yanıt bulamayacaklar.

Annen öldüğünü öğrenince ağladı. Sen gömülene dek her gün ağladı. Tek başına, kocasının kollarında, senin erkek ve kız kardeşinin kollarında, kendi annesinin kollarında ve son olarak karının kollarında ağladı. Tören sırasında, mezara götürülen tabutunu izlerken, sonra gömme işlemi sırasında ağladı. Bir sürü arkadaşın ona başsağlığı dilerken, arkandan ağladı. Sıktığı her elde, yanağına konan her öpücükte, geçmişinden, seni mutlu sandığı o günlerden anlar geliyordu gözünün önüne. Ölümün karşısında, o insanlarla yaşayabileceğin senaryolar, ona yitirdiği şeyin çok ama çok büyük olduğunu hissettiriyordu: İntihar ederek, geçmişini karartmış, geleceği-

ni ortadan kaldırmıştın. Sonraki günlerde de arkandan ağladı; tek başınayken, seni düşündükçe hâlâ ağlıyor. Yıllar sonra, onun gibi, seni düşününce gözlerinden yaşlar boşanan birçok kişi var.

Pişmanlık mı? Arkandan ağlayanların üzüntüsü için, sana olan sevgileri, senin de onlara karşı duyduğun sevgi için pişmandın. Karını yalnız bıraktığın için, yakınlarının içlerinde hissedecekleri boşluk için pişmandın. Ama bu pişmanlıkları yalnız önceden hissediyordun. Seninle birlikte yittiler onlar da: Ölümünün acısına arkanda bıraktıkların tek başlarına katlanacaklar. İntiharın bu bencil yanından hoşlanmıyordun. Ama tartınca, ölümün dinginliği yaşamının acı dolu çalkantılarına üstün geldi.

Édouard Levé, yirmi yıl önce intihar etmiş, belki hayali belki de gerçek çocukluk arkadaşına uzun bir mektup niteliğindeki *Intihar*'da, yaşamayı reddeden kahramanının gerçekçi bir portresini sunuyor. Yetenekleri, arzuları ve duyarlılıklarıyla yazıya taşıdığı arkadaşının intiharını tüm aşamaları ve en ince ayrıntılarıyla anlatıyor.

Kitabı tamamlayıp yayıncısına teslim ettikten sadece on gün sonra ise kendi hayatına tıpkı arkadaşı gibi son veren Levé, *İntihar*'dan sonra dünya edebiyatının sonsuza dek genç kalacak, kült yazarlarından biri olmuştur.

ISBN: 978-975-570-665-8
9 789755 706658

18 TL (KDV'den muaftır.)

selyayincilik selyayin selyayincilik
www.selyayincilik.com